

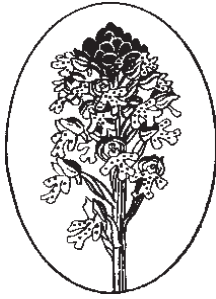

Krutbrännaren

Nr 2 • 2000 • Årg. 9

ÖLANDS BOTANISKA FÖRENING

Krutbrännaren

Årgång 9, 2000 nr. 2.

ISSN 1103-2839

Tidskriften utges av Ölands Botaniska Förening och utkommer med fyra nummer per år varav ett är matrikel.

Medlemsavgiften för 2000 är 80:- och för familjemedlemmar 10:- (för i utlandet bosatta dock 110:-). Beloppet sättes in på föreningens postgironummer 636 59 31-2. Medlemmar erhåller tidskriften *Krutbrännaren*. För endast prenumeration är avgiften 110:-. Äldre nummer av tidskriften kan beställas från Thomas Gunnarsson till ett pris av 25:- per nummer.

Redaktionen består av Tommy Knutsson (red.) och Håkan Lundkvist (ansv. utg.).

Manuskript och synpunkter skickas till Tommy Knutsson (adress nedan).

Adressändringar och frågor om distribution tillskrives: Thomas Gunnarsson, adress se nedan

Föreningsärenden och frågor därom kan tillskrivas någon ur styrelsen:

Ulla-Britt Andersson (ordf.)
Kummelvägen 12, 386 92 Färjestaden.
Tel. 0485 / 332 24 E-post: se Thomas Gunnarsson

Tommy Knutsson (v.ordf.)
Albrunna 1022, 380 65 Degerhamn.
Tel. 0485 / 66 04 59

E-post: tommy.knutsson@mailbox.hogia.net

Thomas Gunnarsson (sekr.)
Kummelvägen 12, 386 92 Färjestaden.
Tel. 0485 / 332 24

E-post: thomasgu@algonet.se

Björn Folkesson (kassör)
Jämjö, 387 93 Borgholm.

Tel. 0485 / 56 01 47

E-post: bjorn.folkesson@hs.lrf.se

Kenneth Erlandsson
Fatabursvägen 11 A, 393 53 Kalmar.
Tel. 0480 / 198 46

Elna Hultqvist
Slottsgatan 23, 387 32 Borgholm.
Tel. 0485 / 106 24 E-post: elna.hultqvist@swipnet.se

Thomas Johansson
Jutnabbevägen 19, 392 36 Kalmar
Tel. 0480 / 695 79

E-post: johansson.thomas@telia.com

Håkan Lundkvist
Frösslunda 3080, 380 62 Mörbylånga.
Tel. 0485 / 440 83 E-post: hakan.lundkvist@telia.com

Helena Lager
St. Brunneby 3024, 380 62 Mörbylånga.
Tel. 0485/440 69

E-post: helena.lager@home.se

Projekt Ölands hotade växter

Hjälpa oss inventera sällsynta och hotade växter på Öland. Vill du ha en aktuell rödlista, eller äldre fynduppgifter som behöver kontrolleras skriv eller ring till Thomas Gunnarsson.

Redaktör för detta nummer av *Krutbrännaren*: Thomas Gunnarsson

Omslagsbild: Martorn *Eryngium maritimum*. Illustration ur Mossberg & Rydberg "Alla Sveriges fridlysta växter"

Omslagets baksida: Storviol *Viola elatior*. Illustration ur J. Lid "Norsk og Svensk Flora"

Nya rödlistan för kärlväxter från öländsk horisont

av Ulla-Britt Andersson och Thomas Gunnarsson

I förra numret av Krutbrännaren fanns en presentation av hotkategorierna i den nya rödlistan och vilka kriterier som gäller när en växt (gäller även djur, insekter, svampar) ska placeras i någon kategori.

I den gamla rödlistan hade vi 76 hotarter, i nya rödlistan är antalet hotarter 109. Antalet rödlistade arter totalt var i den gamla rödlistan 186 arter och i den nya 197 arter.

De nya kategorier som gäller är följande:

- RE** - Regionally extinct (Försvunnen)
- CR** - Critically endangered (Akut hotad)
- EN** - Endangered (Starkt hotad)
- VU** - Vulnerable (Sårbar)
- NT** - Near threatened (Missgynnad)
- DD** - Data deficient (Kunskapsbrist)
- LC** - Least concern (Livskraftig)
- NE** - Not evaluated (Ej bedömd)

Sambandet mellan de olika kategorierna och vilka som räknas till hotarter respektive rödlistade arter framgår av bilden. Lägg särskilt märke till att rödlistade och hotade arter är två olika begrepp. På följande sidor har vi gjort en sammanställning över de öländska rödlistade arterna. För hotarterna finns uppgifter om när de senast sågs på Öland. Den aktuella och den gamla hotkategorin framgår också i tabellen. Uppgifterna är hämtade ur Gärdenfors, U. (ed.) 2000. Rödlistade arter i Sverige 2000. Artdatabanken, SLU, Uppsala.

RÖDLISTADE	Kunskapsbrist – DD (Data Deficient)	Försvunnen – RE (Regionally Extinct)	HOTADE
		Akut hotad – CR (Critically Endangered)	
		Starkt hotad – EN (Endangered)	
		Sårbar – VU (Vulnerable)	
		Missgynnad – NT (Near Threatened)	
		Livskraftig – LC (Least Concern) Rödlistas ej	

Den svenska rödlistans kategorier. Bild ur Gärdenfors, U. 2000. *Hur rödlistas arter? Manual och riktlinjer*. Artdatabanken, SLU, Uppsala.

Samtliga hotade taxa (CR, EN, VU)

		Ny kategori	Gammal kategori	Senast sedd
Anthemis cotula	Kamomillkulla	CR	1	1964
Arenaria leptoclados	Spädnarv	CR	1	1942
Bromus lepidus	Finlost	CR	1	1993
Ilex aquifolium	Järnek	CR	1	1997
Koeleria macrantha	Fin tofsäxing	CR	0	1893
Orobanche purpurea	Röllikesnyltrot	CR	1	2000
Scandix pecten-veneris	Nålkörvel	CR	1	2000
Silene dichotoma	Gaffelglim	CR	1	1965
Tephrosia palustris	Kärnocka	CR	1	1962
Viola alba	Silverviol	CR	1	2000
Acer campestre	Naverlönn	EN	1	1999
Aethusa cynapium ssp. segetalis	Liten vildpersilja	EN	1	2000
Astragalus danicus	Strandvedel	EN	2	1935
Botrychium matricariifolium	Rutlåsbräken	EN	2	1942
Botrychium simplex	Dvärglåsbräken	EN	1	1957
Bromus commutatus	Brinklost	EN	1	2000
Bromus racemosus	Ängslost	EN	1	1934
Campanula rapunculus	Rapuncklocka	EN	1	1878
Chaerophyllum bulbosum	Rotkörvel	EN	2	1962
Chenopodium murale	Gatmålla	EN	1	1947
Chenopodium strictum ssp. striatiforme	Östersjömålla	EN	Ny	2000
Dracocephalum thymiflorum	Rysk drakblomma	EN	1	1896
Erucastrum gallicum	Kålsenap	EN	2	1949
Eryngium maritimum	Martorn	EN	3	2000
Euphrasia stricta var. suecica	Svensk ögontröst	EN	2	1911
Festuca heterophylla	Skuggsvingel	EN	3	1952
Galeopsis angustifolia	Kalkdån	EN	2	1993

Gentianella campestris ssp. baltica	Kustgentiana	EN	4	1995
Hippocrepis emerus	Gulkronill	EN	2	2000
Hypericum humifusum	Dvärgjohannesört	EN	2	1991
Kickxia elatine	Spjutsporre	EN	1	2000
Leontodon saxatilis	Strimfibbla	EN	1	1999
Lithospermum arvense ssp. coerulescens	Blå sminkrot	EN	3	2000
Marrubium vulgare	Kransborre	EN	1	2000
Medicago minima	Sandlusern	EN	2	2000
Mentha suaveolens	Rundmynta	EN	3	1997
Mentha x gracilis	Ädelmynta	EN	1	1990
Misopates orontium	Kalvnos	EN	1	1927
Nepeta cataria	Kattmynta	EN	1	2000
Onobrychis viciifolia	Esparsett	EN	2	1966
Petrorhagia saxifraga	Klippnejlika	EN	2	1998
Pimpinella saxifraga ssp. nigra	Svart bockrot	EN	3	1990
Plantago tenuiflora	Dvärgkämpar	EN	Ny	2000
Polygonum oxyspermum	Näbbtrampört	EN	1	1961
Ranunculus acris ssp. friesianus	Parksmörblomma	EN	1	-
Rhinanthus serotinus ssp. apterus	Åkerskallra	EN	1	1923
Rubus lidforssii	Bornholmsbjörnbär	EN	Ny	-
Salvia pratensis	Ängssalvia	EN	1	1999
Taraxacum lissocarpum	Slätmaskros	EN	Ny	-
Verbascum densiflorum	Ölandskungsljus	EN	2	2000
Viola elatior	Storviol	EN	3	2000
Agrostemma githago	Klätt	VU	2	2000
Aira caryophylla	Vittätel	VU	4	2000
Allium lineare	Klipplök	VU	2	2000
Alopecurus myosuroides	Renkavle	VU	2	2000
Anemone vernalis	Mosippa	VU	Ny	2000
Anthriscus caucalis	Taggkörvel	VU	2	2000

Apium inundatum	Krypfloka	VU	2	2000
Arnoseric minima	Klubbfibbla	VU	2	2000
Atriplex pedunculata	Saltmålla	VU	4	2000
Bromus arvensis	Renlosta	VU	2	1999
Bromus secalinus	Råglosta	VU	2	2000
Catabrosa aquatica	Källgräs	VU	4	2000
Centaurium erythraea	Flockarun	VU	2	2000
Cerastium brachypetalum	Raggarv	VU	2	2000
Cerastium subtetrandrum	Östkustarv	VU	Ny	2000
Chimaphila umbellata	Ryl	VU	4	2000
Coronopus squamatus	Kråkkrassing	VU	Ny	2000
Cuscuta epithymum	Ljungs närja	VU	2	2000
Dianthus armeria	Knippnejlika	VU	2	2000
Dracocephalum ruyschiana	Drakblomma	VU	2	1997
Euphrasia micrantha	Ljungögöströst	VU	4	2000
Falcaria vulgaris	Skärblad	VU	2	2000
Gentianella campestris ssp. campestris	Fältgentiana	VU	4	1944
Geranium lanuginosum	Brandnäva	VU	2	1980
Gymnocarpium robertianum	Kalkbräken	VU	3	2000
Herminium monorchis	Honungsblomster	VU	2	2000
Holosteum umbellatum	Fågellarv	VU	2	2000
Hypochoeris glabra	Åkerfibbla	VU	4	1933
Juncus capitatus	Huvudtåg	VU	2	2000
Lappula squarrosa	Piggfrö	VU	4	2000
Lathyrus tuberosus	Knölvial	VU	2	1999
Liparis loeselii	Gulyxne	VU	2	2000
Lunaria rediviva	Månviol	VU	4	1993
Malva pusilla	Vit kattost	VU	2	2000
Montia arvensis	Vårkällört	VU	2	2000
Myricaria germanica	Klådri	VU	Ny	2000
Orchis palustris	Kärnycklar	VU	2	1867
Ornithopus perpusillus	Dvärgserradella	VU	2	2000
Petrorhagia prolifera	Hylsnejlika	VU	3	2000

Peucedanum oreoselinum	Backsilja	VU	4	2000
Phleum arenarium	Sandtimotej	VU	Ny	2000
Phyteuma spicatum	Vitrapunkel	VU	3	1885
Potamogeton friesii	Uddnate	VU	Ny	1994
Radiola linoides	Dvärglin	VU	Ny	2000
Ranunculus arvensis	Åkerranunkel	VU	2	2000
Rosa obtusifolia	Flikros	VU	4	2000
Rubus mortensenii	Lindblomsbjörnbär	VU	Ny	-
Salvia verticillata	Kranssalvia	VU	2	1995
Sherardia arvensis	Åkermadd	VU	4	2000
Taraxacum decolorans	Kalkmaskros	VU	Ny	-
Taraxacum egregium	Smalfjällig strandmaskros	VU	4	1940
Taraxacum praestans	Kvällsmaskros	VU	4	1924
Taraxacum pseudosuecicum	Sankmaskros	VU	Ny	-
Taraxacum ruberulum	Skevmaskros	VU	Ny	-
Ulmus laevis	Vresalm	VU	3	2000
Valerianella dentata	Sommarklynne	VU	2	2000
Veronica praecox	Alvarveronika	VU	4	2000
Vicia dumetorum	Buskvicker	VU	3	1959

Rödlistade taxa som ej räknas till hotade taxa (RE, NT, DD)

		Ny kategori	Gammal kategori
Avena strigosa	Purrhavre	RE	0
Bassia hirsuta	Luddmålla	RE	0
Camelina alyssum	Lindådra	RE	0
Camelina sativa	Oljedådra	RE	0
Chenopodium urbicum	Bymålla	RE	0
Cuscuta epilinum	Linsnärja	RE	0
Galium spurium ssp. spurium	Linmåra	RE	0
Lolium remotum	Linrepe	RE	0

Lolium temulentum	Dårrepe	RE	0
Pseudognaphalium luteoalbum	Vitnoppa	RE	0
Pulicaria vulgaris	Loppört	RE	0
Adonis vernalis	Våradonis	NT	2
Alyssum alyssoides	Grådådra	NT	Ny
Anacamptis pyramidalis	Salepsrot	NT	3
Anagallis minima	Knutört	NT	4
Anthemis arvensis	Åkerkulla	NT	Ny
Anthericum liliago	Stor sandlilja	NT	2
Apera interrupta	Alvarkösa	NT	Ny
Aphanes australis	Småfruktig jungfrukam	NT	4
Artemisia oelandica	Alvarmalört	NT	3
Artemisia rupestris	Stenmalört	NT	Ny
Asperugo procumbens	Paddfot	NT	4
Botrychium multifidum	Höstlåsbräken	NT	4
Bromopsis benekenii	Strävlösta	NT	4
Bromopsis ramosa	Skugglösta	NT	3
Bunium bulbocastanum	Jordkastanj	NT	3
Bupleurum tenuissimum	Strandnål	NT	Ny
Campanula cervicaria	Skogsklocka	NT	4
Carduus acanthoides	Piggtistel	NT	Ny
Carex bergrothii	Ävjestarr	NT	3
Carex hartmanii	Hartmansstarr	NT	4
Carex ligerica	Ölandsstarr	NT	3
Carex obtusata	Trubbstarr	NT	4
Ceratophyllum submersum	Vårtsärv	NT	3
Cochlearia officinalis ssp. anglica	Engelsk skörbjuggsört	NT	3
Consolida regalis	Riddarsporre	NT	4
Cotoneaster canescens	Alvaroxbär	NT	Ny
Cypripedium calceolus	Guckusko	NT	4
Epipactis phyllanthes	Kal knipprot	NT	3
Epipogium aphyllum	Skogsfru	NT	4

Euphorbia exigua	Småtörel	NT	2
Festuca polesica	Sandsvingel	NT	Ny
Fumana procumbens	Gotlandssolvända	NT	Ny
Galium rotundifolium	Gotlandsmåra	NT	4
Gymnadenia odoratissima	Doftyxne	NT	3
Gypsophila muralis	Grusnejlika	NT	2
Helianthemum oelandicum	Ölandssolvända	NT	Ny
Hordelymus europaeus	Skogskorn	NT	4
Juncus inflexus	Blåtag	NT	3
Juncus subnodulosus	Trubbtåg	NT	4
Koeleria glauca	Tofsäxing	NT	Ny
Leonurus cardiaca	Hjärtstilla	NT	4
Linosyris vulgaris	Gullborste	NT	Ny
Lithospermum officinale	Stenfrö	NT	Ny
Lotus tenuis	Smal käringtand	NT	4
Lythrum portula	Rödlänke	NT	Ny
Melampyrum cristatum	Korskovall	NT	Ny
Neslia paniculata	Korndådra	NT	4
Orobanche alba	Timjansnyltrot	NT	3
Pedicularis sylvatica	Granspira	NT	4
Pimpinella major	Stor bockrot	NT	2
Poa remota	Storgröe	NT	4
Polygala comosa	Toppjungfrulin	NT	4
Potentilla sordida	Backfingerört	NT	Ny
Ranunculus illyricus	Ullranunkel	NT	Ny
Ranunculus sardous	Sydsömblomma	NT	4
Rubus fasciculatus	Knippbjörnbär	NT	Ny
Selinum dubium	Slidsilja	NT	4
Senecio jacobaea			
ssp. gotlandicus	Alvarstånds	NT	3
Setaria viridis	Kavelhirs	NT	Ny
Silene uniflora ssp. petraea	Alvarglim	NT	Ny
Sisymbrium supinum	Kalkkrassing	NT	Ny
Sparganium erectum			
ssp. neglectum	Glansigelknopp	NT	Ny

Stachys arvensis	Åkersyska	NT	4
Stellaria neglecta	Bokarv	NT	Ny
Taraxacum crocinum	Saffransmaskros	NT	4
Taraxacum intercedens	Sumpmaskros	NT	Ny
Taraxacum litorale	Liten kärrmaskros	NT	4
Taraxacum maculigerum	Fläckmaskros	NT	4
Taxus baccata	Idegran	NT	4
Thymus pulegioides	Stortimjan	NT	4
Veronica montana	Skogsveronika	NT	4
Veronica triphyllos	Klibbveronika	NT	4
Vicia villosa	Luddvicker	NT	2
Viola uliginosa	Sumpviol	NT	2
Potentilla acaulis	Gråfingerört	DD	Ny
Rubus pruinosis	Hallonbjörnbär	DD	Ny
Thalictrum simplex			
ssp. tenuifolium	Smalruta	DD	Ny

Ej längre rödlistade taxa

		Ny kategori	Gammal kategori
Agrimonia procera	Luktsmåborre	LC	4
Ajuga reptans	Revsuga	LC	3
Alisma lanceolatum	Gotlandssvalting	LC	4
Baldellia ranunculoides	Flocksvalting	LC	4
Carduus nutans	Nicktistel	LC	3
Carlina vulgaris			
ssp. longifolia	Långbladig spåtistel	LC	4
Circaea x intermedia	Mellanhäxört	LC	4
Conium maculatum	Odört	LC	4
Cuscuta europaea	Nässelsnärja	LC	4
Gentianella amarella	Ängsgentiana	LC	4
Gymnadenia conopsea			
var. densiflora	Praktsporre	LC	3
Helichrysum arenarium	Hedblomster	LC	4
Hypericum hirsutum	Luden johannesört	LC	4

Lathyrus heterophyllus	Vingvial	LC	4
Lepidium campestre	Fältkrassing	LC	4
Lithospermum arvense ssp. arvense	Sminkrot	LC	4
Melampyrum arvense	Pukvete	LC	4
Myosotis laxa ssp. baltica	Strandförgätmigej	LC	3
Onopordum acanthium	Ulltistel	LC	4
Papaver argemone	Spikvallmo	LC	4
Silene conica	Sandglim	LC	4
Taraxacum gelertii	Gelerts maskros	LC	4
Taraxacum limnanthes	Vätmaskros	LC	4
Taraxacum suecicum	Strandmaskros	LC	4
Trifolium striatum	Strimklöver	LC	3
Veronica catenata	Dikesveronika	LC	4
Viscum album	Mistel	LC	4
Anthriscus cerefolium	Dansk körvel	NE	2
Centaureum erythraea var. capitatum	Huvudarun	NE	1
Scrophularia vernalis	Vårflenört	NE	3
Verbascum lychnitis	Grenigt kungsljus	NE	2

Presentation av Ölands nya hotarter bland kärleväxterna

av Ulla-Britt Andersson och Thomas Gunnarsson

I den nya rödlistan är 43 nya hotarter aktuella för Öland, 12 tillhör kategorin EN och 31 kategorin VU. Flera av arterna är knutna till magra, sandiga marker med gles tallskog eller ljunghedar (vittåtel, mosippa, ryl, ljunögontrost, backsilja). På sandiga marker som är mer eller mindre fuktiga växer också andra arter (östersjömålla, sandtimotej, martorn, klådris, dvärglin). Några hör hemma på betade strandängar (östkustarv, kustgentiana, saltmålla, källgräs) och andra finns på alvarmark (dvärgkämpar, alvarveronika, hylsnejlika, kalkbräken). Åkergräs finns också företrädda (åkerfibbla, åkermadd) liksom växter som trivs i den öländska ädellövskogen (vresalm, storviol, buskvicker). Några arter har kommit in med orent gräsfrö eller är förvildade från odling (skuggsvingel, vitrapunkel, rundmynta, månviol).

Nedan följer en presentation av de nya hotarterna och vad som är känt från Öland. För de flesta arter presenteras samtliga kända lokaler men för några arter med många lokaler har ett urval skett. De olika lokalerna skiljs åt med ett semikolon (;) medan lokaler som bedöms vara samma skiljs med ett komma (.). Uppgifterna är sorterade efter socknar i bokstavsordning. Vi har hämtat uppgifterna ur ”*Flora der Insel Öland*” (Sterners 1938), ”*Ölands kärleväxtflora*” (Sterners 1986), Sterners liggare, Åke Lundqvists supplement till Sterners 1938 (Lundqvist 1970, 1979), Lundqvists floraregister samt Ölands botaniska förenings register över rödlistade växter. För presentation av hotarterna i ”den gamla rödlistan” hänvisas till Krutbrännaren supplement 2 1997 Knutsson m.fl.

Tanken är att sammanställningen ska väcka intresset för att delta i floraväktarbetet. Det är en stor utmaning att återfinna gamla lokaler kanske efter 50 år eller mer! Att följa utvecklingen av en art på en känd lokal är också mycket spännande och ger ofta som extra bonus att man hittar andra ovanliga arter.

Hotkategori Endangered EN

Chenopodium strictum ssp. *striatiforme* Östersjömålla

”Medlöpare av okänd ålder? Sandig åkerjord och skräpmark, på sin tid ej minst utmed järnvägen. Status oklar, förmodligen att ange som spridd” (Sterners 1986)

Denna målla är en svårbestämd art som skiljs från svinmålla på mindre frön med rundad kant samt smalare, mer avlånga och trubbiga blad. Den är grenad från basen och stammen är rödstrimmig liksom ibland också bladskaften. I allt är den mindre än svinmållan, höjden överstiger sällan 40 cm. Arten har 3 fynduppgifter från 1990-talet men är troligen förbisedd. Östersjömållan bör eftersökas på östra och norra Öland på sandjord, gärna på

jordhögar och i sandtag. Gamla fynduppgifter föreligger framförallt från Ölands järnväg. Hot mot arten torde vara ändrad markanvändning med igenläggning av sandtag, bortagande av jordhögar o dyl. Primärfynd osäkert, senast sedd 2000.

Lokalförteckning:

Borgholm: Borgholm 1917; yttre hamnen på sandjord 1933; järnvägsstationen 1937. **Bredsättra:** Övre Sandby ödeåker 1934. **Böda:** Böda järnvägsstation 1946; Skäftekärrs järnväghållplats 1947; Kyrketorp ruderat 1983. **Egby:** kyrkbyn 1934. **Gärdslösa:** Tjusby i byn och 1,5 km O om denna 1934; Södra Gärdslösa strax SV avfartsvägen mot Sättra på jordhög i åker 1993. **Gårdby:** vid landsvägen N om stationen i en sandgrop 1950; 800 m N om kyrkan 1980; Gårdby sandhed V sidan vägen järnvägsvallen vid norra parkeringen 1994. **Högby:** Löttorps järnvägsstation 1947; ålderdomshemmet jordhög 1983. **Högsrum:** Rälla gård i trädgårdsland 1947. **Källa:** Källabergs järnväghållplats 1961; Källatorps utfart på gamla banvallen 1979; 700 m NV om Nyby jordgubbsland 1979-86; SO om Tingskullen grustaget 1979. **Långlöt:** Folkeslunda 1933. **Persnäs:** Persnäs järnvägsstation 1930, 1961, 1979. **Sandby:** sandig vägkant och åkerren SV skolhuset 1954, avtaget till Skarpa Alby grustag 1980, 2000; N-sidan kyrkvägen jordhögar 1990, 250 m OSO avtaget mot kyrkan från 136:an på jordhög i åker 1993. **Stenåsa:** O om Norra Kvinneby 1932; N. Kvinneby landsvägens västra sida lökfält 1987. **Torslunda:** Färjestaden 1910; banvallen mellan Färjestaden och Skogsby 1910; Färjestadens bangård 1961.

Eryngium maritimum Martorn

”Flygsand, ej alltför exponerad och gärna något stenbunden. Fullkomligt stationär med helt tillfälliga stänkförekomster, mycket sällsynt.” (Sterner 1986)

Martorn är en omisskännlig växt vars biotop är sandstränder vid havet ovanför högvattenlinjen. Artens aktuella status har redovisats av K-G Bringer i Krutbrännaren 1997:1. Vid en inventering 1996-97 fann man tre huvudlokaler. Två lokaler i Böda socken, ost Tokenäns udde samt Byerums Sandvik - Ramsnäs udde. Dessutom en lokal i Persnäs socken, Sandviks hamn. Sammanlagt fanns 53 plantor och en minskning av arten förelåg på samtliga lokaler. Endast vid Sandvik - Ramsnäs udde kunde man konstatera en föröngning av plantor, här växer arten mer skyddat vid en gammal båtslip. Slitage från framförallt badturister torde utgöra det största hotet mot arten samt plockning till eterneller trots att den är fridlyst. Primärfynd 1741 Linné, senast sedd 2000.

Lokalförteckning:

Böda: strax O om Tokenäns udde 1916-48, 1968-2000; Ramsnäs 1932, från p-platsen till slipen söderut 1964-2000; Byerums Sandvik Linné 1741 (svenskt primärfynd av arten), 1908, 100 m N om bäcken och ännu 500 m N-ut 1960-2000. **Högby:** Bäckalund 1897. **Persnäs:** Sandviken på en stenhög ovan stranden ca 50 m O om södra hamnarmen 1933, 1957, inre hamnen 1966-2000. **Högsrum:** Stora Rör 1933. **Runsten:** S. Runstens östra utmark 1820. **Sandby:** flygets brygga en individ omplanterad i trädgård 1950-talet. **Ventlinge:** Mörbylilla stenig strand 1849.

Festuca heterophylla Skuggsvingel

”Gammalt parkgräs, seglivat men spridningsovilligt.” (Sterner 1986)

Endast en uppgift från 1952 finns från Öland, det är mycket osäkert om arten finns kvar.

Den bör dock eftersökas på lokalen eftersom den vara kvarstående under lång tid. Arten är inkommen i Sverige med tyskt gräsfrö. Skuggsvingel känns igen främst på skillnaden mellan skottbladen och stråbladen. Skottbladen är 3-nerviga och smala, endast 0,5 mm breda medan stråbladen är 2 mm breda. Primärfynd och senast sedd 1952.

Lokalförteckning:

Räpplinge: Solliden gräsmatta i nedre parken 1952.

Gentianella campestris ssp. baltica Kustgentiana

”Såvitt bekant till finnandes i betesmark på tämligen kalkfattig morän. Enligt föreliggande uppgifter tämligen sällsynt, men ej på länge sedd.” (Sterners 1986)

Kustgentianan står nära fältgentiana men är till skillnad från denna ett-årig och har hjärtbladen kvar vid blomningen som sker sent, i september-oktober. Från sump/ängsgentiana skiljs den på att två av foderflikarna är betydligt bredare än de andra. Den är beroende av hävd i form av bete på naturliga, ogödslade marker. Arten gynnas troligen ej av slåtter. Arten återfanns 1995 söder Ispeudde där den sågs senast 1915, Andersson & Gunnarsson Krutbrännaren 1995:2. Den har eftersökts på lokalen vid flera tillfällen där efter men har ej stått att finna. Arten bör eftersökas på gamla lokaler framförallt på schäferiängarna vid Ottenby där den sågs senast 1941. Senast sedd 1995.

Lokalförteckning:

Algutrum: Möllstorp betesmark ned mot havet 1894. **Borgholm:** Borgholm 1892. **Glömminge:** Isgärde betesmark vid sjön 1894; Ispeudde strandäng 1915, Ispeudde ca 250 m S om udden betade strandängar mitt i Koviken ca 100 m från havet och 10 m S om teleledning 1995. **Gräsgård:** ängen vid kyrkan (odaterat) **Högsrum:** mellan Halltorp och Ekerum betesmark vid sjön 1894; Rälla 1894; Ekerum nära stranden 1896. **Källa:** Honungstorp 1895. **Köping:** Dalby och Åsa 1895. **Torslunda:** Björnhovda, Färjestaden, Runsbäck och Kråketorp mest i ljungebeväxta betesmarker ner mot sjön 1894; Runsbäck på sandig mark vid vägen från Björnhovda strax norr om en vattensamling i byn 1894; Björnhovda på betesmark dels ner mot havet dels vid vägskälet till Möllstorp 1894; Runsbäcks strand örtbacke 1916. **Vickleby:** Karlevistenen 1925; S om Beijershamn 1925; på två ställen V om St. Frö 1925. **Ås:** Schäferiängen bland *Potentilla anserina* och *Carex nigra*, 1941.

Lithospermum arvense ssp. coerulea Blå sminkrot

”En blåblommig var. *coerulea* har av gammalt särskilt uppmärksammat.” (Sterners 1986)

Arten är till skillnad från vanlig sminkrot höstgroende. Även den vanliga sminkroten kan ha blåtonade blommor, men blommorna blir aldrig så klart blå och är dessutom mindre. Växtplatserna för den blå sminkroten förefaller mer naturliga, den föredrar kalkhaltig jord gärna sandblandad. Senast sedd 2000.

Lokalförteckning:

Föra: 1851. **Glömminge:** Gillsättra 1920. **Hulterstad:** mellan Triberga och kyrkbyn 1850, 1898.

Mörbylånga: 1903; Bårby 1906, 1910. **Runsten:** Lopperstad 1897; Runstens kyrka 350 m NNO kyrkan i rågåker 1990. **S. Möckleby:** Gettlinge gravfält 200 m S om Klinta landborgskanten rakt V om kvarnen tillsammans med vitblommig 1974-2000.

Mentha suaveolens Rundmynta

”Helt visst förvildad.” (Sterners 1986)

Arten är från början odlad och har sedan förvildats. Bladen är rundade, starkt rynkade och under filthåriga. Till skillnad från andra myntor har den vita blommor som är små och kala. Den kan bilda hybrider med grönmynta. Senast sedd 1997.

Lokalförteckning:

Mörbylånga: järnvägsvall utanför trädgård 1941. **Räpplinge:** Solliden område med jordhögar 400m SSV Sollidens hamn 1997.

Pimpinella saxifraga ssp. nigra Svart bockrot

”Sandig mark, ödeåkrar, vägrenar. Redan av Ahlqvist 1815-17 angiven för Runsten, uppmärksammas jämväl av Sjöstrand och enl. Sterners 1938 spridd på V-sidan från Glömminge och S-ut; sedermera likväl obeaktad.” (Sterners 1986)

Svart bockrot räknas som en underart till bockrot. Den skiljs på den svarta, i snitt blånande roten och hela växten är ofta tätt gråluden. Arten trivs på sand i kalkområden och kan också finnas på alvarmark, den är troligen betesgynnad. Svart bockrot är troligen förbisedd och arten bör eftersökas aktivt på Öland. Endast ett aktuellt fynd finns från Gärdslösa. Senast sedd 1990.

Lokalförteckning:

Glömminge: Mellan Isgärde o St. Rör 1877. **Gärdslösa:** Sörby Tallholmen 300m N om kvarnen i Sörby 1990. **Runsten:** 1815. **Vickleby:** Vickleby 1923. **Ås:** Ottenby 1905.

Plantago tenuiflora Dvärgkämpar

”På alvaren - även smärre hållmarksområden, t ex på M-Ölands O-sida - i småvätarnas glesa vegetation på mycket tunt substrat. Såsom förefintlig även i de flesta småalvar sammanfattningsvis tämligen allmän.” (Sterners 1986)

Denna groblads-släktning kan variera mycket i storlek beroende på nederbörden, den torra våren 2000 gjorde dvärgkämpen skäl för namnet. De exemplar som hittades var ofta ca 1 cm höga. Den kan förväxlas med råttsvans som oftast påträffas i samma miljö men med lite träning är arterna lätta att skilja. Blomaxeln på råttsvansen växer till efter blomningen. Dvärgkämpen är fint hårig på blomstängeln något som saknas på råttsvansen. Dvärgkämpar finns i norra Europa endast på Öland. Huvudutbredningen i världen är de centralasiatiska saltstäpperna. På Öland växer den i de s k alvarvätarna som är grunda vattensamlingar på kalkhällarna med lösa avlagringar av kalkbleke som tidigt torkar ut på våren. Underlaget är rikt på kalk men fattigt på näringsämnen. Ofta saknas andra kärlväxter fränsett råttsvans. En växtplats som kan påminna om saltstäpperna är vid

Ottenby där dvärgkämparna växer nere vid havet tillsammans med strandkämpar. Arten gror på hösten, övervintrar och blommar sedan tidigt på våren innan torkan sätter in. Om sommarregnen kommer kan den blomma om på hösten. Den varierar starkt i antal år från år. Något aktuellt hot för arten torde ej föreligga.

I vårt register **saknar** vi uppgifter från följande socknar: Algutsrum, Bredsåtra, Borgholm, Egby, Glömminge, Gårdby, Gärdslösa och N. Möckleby. Vi har få aktuella uppgifter om dvärgkämpar varför det är angeläget att notera arten när den påträffas. Nedan följer en sammanställning av de uppgifter vi har för innevarande år.

Lokalförteckning för år 2000:

Gräsgård: Kvinnsgröta alvar flera lokaler; Mellstaby alvar väster om planterad talldunge alldeles norr om gränsmur mot Kvinnsgröta alvar; Solberga alvar i vät ca 50 m S om tvärsvägen och i närheten av Tingsstenen. **Mörbylånga:** Bårbykärret S och N om hjortstängslet flera lokaler; Mörbylånga alvar alldeles i S delen av Amossen; Mörbylånga alvar alldeles S om gränsen mot Resmo. **Sandby:** alvaret S om vägen till Ekelunda mellan Norra och Södra Vället; 600 m norr om N Vället och ca 300 m SV om skjutbanan; N Vället ca 300 m S om vägen till Ekelunda. **Vickleby:** Lilla Vickleby alvar O om Alvershorvan; Lilla Vickleby alvar O om de gamla stenbrottet och ca 600 m öster om landsvägen. **Ås:** Ölands södra udde V om vägen ner till fyren vid stenhusen som ligger ca 500 m N om fyren.

”Särskild uppmärksamhet har av gammalt ägnats *var. depressa* Sjöstrand, på Stora alvaret uppträdande i större vätar med förhållandevis djup kalkgyttja; på ett par ställen visserligen i sällskap med huvudformen men vid odlingsförsök befunnen konstant.” (Sternner 1986)

Lokalförteckning:

Lokaler för *var. depressa*: **Gräsgård:** 1889; Kvinnsgröta 1849, omedelbart N-ut rikligt 1927, 1942-45. **Runsten:** 1853. **Sandby:** S om Vället på landsvägens V-sida 1979. **Segerstad:** Seby. **Ventlinge:** Sebberneby. **Ås:** Kärra 1849; Ottenby 1869.

Rubus lidforssii Bornholmsbjörnbär

Förekommer i Skåne och Blekinge, har äldre lokaler på Öland. Senast sedd 1954.

Vem antar utmaningen att inventera Ölands björnbär för att få en aktuell bild av läget för släktet *Rubus*?

Lokalförteckning:

Algutsrum: Saxnäs 1933; V om Ulricedal 1933. **Gärdslösa:** skogsbacke strax S om Skedemosse 1933; mellan Sörby och Tjusby vid vägen 1954. **Runsten:** Spjutterum tallskogen V om byn 1933.

Taraxacum lissocarpum Slätmaskros

Tillhör Sect. Palustria. Den har endast enstaka fynd från Öland och Gotland vilka är de enda i världen. Flera belägg visar sig vid granskning tillhöra *T. limnanthes* eller liknande arter. Vi saknar uppgifter om arten i vårt hotregister.

Taraxacum vestrogothicum Västgötamaskros

Tillhör Sect. Palustria. Frukten är karakteristisk då sprötet är mer än 10 gånger längre än fruktens övre, tappliknande del (kallad näbb). Näbben är ca 1 mm lång vilket gör att arten lättast bestäms i frukt. Blomningen sker i maj-juni. Den växer på öppna, kalkrika fuktängar och är troligen betsgynnad. Äldre uppgifter finns från Öland och Gotland men i dagsläget är den endast känd från 4 lokaler i Västergötland vilka utgör hela världspopulationen. Senast sedd 1938.

Lokalförteckning:

Alböke: Ormöga alvarväte S om landsvägen mot Äleklinta 1938. **Böda:** Byerum vid raukarna 1936. **Föra:** Lofta myr 1911.

Viola elatior Storviol

”Lundar och buskmarker, i gläntor eller bryn på kalkrik, tidvis översvämmad mark; därjämte i rännilar, i öppna fuktängar i alvarkanterna och i karst; stundom i diken. Tämmligen sällsynt i senare tid på många ställen ej återsedd och högst få nyfynd. Ymnigt herbariesamlade, varav här endast ett urval.” (Sterner 1986)

Storviolen finns i Norden endast på Öland. Den är trots sin storlek ej lätt att upptäcka då den ofta växer i ganska frodig vegetation eller inne i buskar, nya lokaler kan säkert hittas inom främst Mittlandsområdet. Arten föredrar fuktig, kalkrik jord och vill helst ha halvskugga. Hybrider kan bildas med bl.a. dvärgviol, skogsviol och strandviol. Under 1990-talet har nya lokaler upptäckts i Gärdslösa, Högsrum och Långlöts socknar. På flera av sina ”gamla” lokaler har arten gått tillbaka beroende på utdikning, igenväxning eller kraftig buskrojning. Primärfynd 1818, senast sedd 2000.

Lokalförteckning:

Algutsrum: 1824, 1889, 1912; S om kyrkan skogsäng 1916; St. Hult 1918. **Glömminge:** Brostorp 1850; Glömminge 1885, 1886, 1930. **Gårdby:** O om Smedsgårde 1923. **Gärdslösa:** Galltorps lund 1921; Högtomta ca 800 m SO om Högtomta alldeles norr om bäcken flera rika lokaler 1999. **Hulterstad:** Gösslunda 1936, i NV 1968, 1981, 2000; Asplunden två förekomster 1913-27 dels i NV rikligt dels flerstades i utfallsdiktet 1967-68, sparsam i NV 1998. **Högsrum:** Abbantorp 200-500 m O-ONO gården (skifte 2:3) 1993-1994; Abbantorp längst i SO alldeles N om sockengränsen 100 m V om gränsen mot Amundsmosse (skifte 1:6) 1990-1999. **Kastlösa:** Rösstösa V-ut dikesren 1913-20; St. Dalby skog 1931, ibidem NO om byn sparsamt 1937, vägen till lunden rikligt och vackert 1981, sparsam 1999; O om Penåsa på järnvägsbankens N-sida i en tokbuske 1 individ 1973. **Köping:** Kolstad 1904. **Långlöt:** Amundsmosse SV-kanten 1918; Ismantorp-Abbantorp c:a 200 m O om vägen i kanten av ett kärr nära södra skogskanten 1950; mellan Ismantorp och Abbantorp landsvägsdiken 1916, 200 m N om avtaget till borgen i Ö och V diket 1967-2000; Kvistorp 400 m SSO gården strax O om åkern (skifte 2:1) 1994. **Mörbylånga:** Bårby 1850. **Persnäs:** Knisa lund 1890; L. Horn vid bygdegården 1922, vid stort dräneringsdike där 1934. **Resmo:** 1860. **Runsten:** ”jämte canalen i södra Runstens vestra gårde” 1821; Åkerby 1915; Spjutterum lövängskanten strax S om byn 1922. **Räpplinge:** O om Kungsladugården omkr. 1900-36; Greby 1921. **Sandby:** Ekelunda fuktig snårmark 1975. **Stenåsa:** N. Kvinneby 1918. **Torslunda:** Tveta 1830; strax NV om gården 1916-36; S om gården bortom vattenverket något 1/2 dussin förekom-

ster varav ett par mycket stora 1980, 1983, Tveta, vattenverket S-SO tre lokaler 1998; Tveta gård ca 400 m NO nära gränsen till Hönstorp 1999; Arontorp 1864, Arontorp i förlängningen av Sagovägen på torrlagt kärr (Aspkärr) 1995-2000; Skogsby 1860; Skogsby bet 1871, 1872; NV om Kalkstad 1917; SO om Skogsby vid Kalkstad-vägen 1933; NV om Lenstad strax N om landsvägen 1924, 1 1/2 km O om Kalkstad å ömse sidor landsvägen N-sidan 1967-2000, S-sidan 1976; Mossgatan dvs vägen från Lenstad norrut mot den utdikade Lenstad/Tävelsumsmossen 2000. **Vickleby:** järnväghållplats 1916; SV därom vid vägen till St. Frö 1917; Boo pensionat köksträdgård ogräs bland hallonbuskar 1944; storkarsten N-ut 1919, 1936, NV-utkanten ett par sprickor 1976-2000.

Hotkategori Vulnerable VU

Aira caryophylla Vittåtel

”Sentida medlöpare; på sand eller grus i trädor och ödeåkrar, vid vägar och på banvallar. Efter hand flerstädes sedd men fortfarande tämligen sällsynt.” (Sterners 1986)

Vittåteln är ett ett-årigt gräs med silverglänsande, utspärrad vipa och bladen är mycket smala. Den växer på torr, sandig och näringsfattig mark med sur-neutral reaktion. På Öland påträffas den i grustag, på trädesåkrar, alvarmark och hedmark. Arten har gått kraftigt tillbaka i Sverige framförallt i Skåne och missgynnas av igenväxning, konstgödning och minskad störning. Aktuella fynd föreligger från Resmo, Kastlösa, Köping, Mörbylånga och Vickleby socknar. Lämpliga biotoper bör besökas för eftersök framförallt områdena runt Rälla Tall och Lindby Tall. Primärfynd 1903, senast sedd 2000.

Lokalförteckning:

Algutsrum: Saxnäs mellan gården och stugbyn sandig stig 1984. **Böda:** Rörstensudd 1923. **Glömminge:** Linsänkan och Böle 1921; ca 1100 m SSV kyrkan ödeåker 1976. **Gärdslösa:** Lindby tall och strax S om Skedemosse 1933. **Högsrum:** mellan Ekerum och Rälla 1911-33; St. Rör 1921; SV om Ekerums gård 1948. **Kastlösa:** O om Penåsa längs gamla banvallen O om där denna skär bäcken och några 100 m österut 1994. **Köping:** Amerika 150 m VNV torpet Amerika 1999. **Mörbylånga:** 1904; Bårby alvar 1000 m SV om Södra baspunkten nära gränsen till Rösslösa alvar 1995. **Resmo:** landborgsslutningen strax N om kyrkan 1911; alvaret 1911; sandig åker i tallungen ned mot Mörbylånga 1921; VSV om L. Frö 1959, helt nära sockengränsen 1983-2000; 1300 m SV om L. Frö 1984-2000; Kleva grustag O-sidan sparsamt 1985, ganska riklig 2000; Kleva 300 m NNV om grustaget 1995. **Torslunda:** Skogsby alvar 1907; S om Björnhovda 1935; Eriksöre 1933. **Ventlinge:** V om Mörbylilla 1933; SV om Kristinelund nära stranden 1990. **Vickleby:** mellan St. och L. Frö 1903; St. Frö, sandig trädesåker 1917; Lilla Frö där vägen tar slut och övergår i torr gräsmark samt 100 m NV därom på torr gräsmark 1995. **Ås:** stranden SO om kyrkan 1916.

Anemone vernalis Mosippa

”Hedmark på sand och magert lerskiffergrus, i planterad tallskog med ljung och krusåtel; förr tydligen flerstädes, nu på ett enda ställe.” (Sterners 1986)

Mosippa kan inte förväxlas med någon annan sippa. Den blommar i april-maj med vita blommor som övergår i rosa. Bladen är vintergröna, mörkgröna och läderartade. Arten växer på torr, mager mark oftast i tallskog. På sin enda lokal på Öland växer den framfö-

rallt i ett gammalt sandtag och längs en skogsstig. Den hotas av rationellt skogsbruk och uppgrävning. Primärfynd 1815-17, senast sedd 2000.

Lokalförteckning:

Mörbylånga: på en hed nära kusten 1930 (lokalen kan knappast ha legat i Mörbylånga socken)
Resmo: strax V om Lilla Frö på sockengränsen 1906; på gränsen mellan Resmo och Mörbylånga å ljungbevuxen sandbacke 1919; **Vickleby:** V om kyrkbyn; Skebacken N om nedfarten till Hagapark 1942; St. Frö senast 1923. **Vickleby** och **Resmo:** V om L. Frö 1966-82, med åren ej obetydligt expanderande och 1982 ganska rikligt spridd mest på S-sidan sockengränsen. Senaste åren verkar mosippan ha minskat, 1992 räknades 116 plantor och 2000 räknades 78 plantor.

Atriplex pedunculata Saltmålla

”Havsstränder, på grund glesbevuxen tidvis översvämmad mark, i synnerhet strandtråg; gärna i sällskap med *Suaeda* och *Salicornia*. Tämligen sällsynt. På västsidan i försvinnande.” (Sterner 1986)

Saltmållan är relativt liten, 10-20 cm och känns igen på sina frukter som är långskaftade och har tre flikar varav två är större. Den växer på havsstränder i gles, lågvuxen vegetation. Den finns ofta i s k saltskonor eller på nedre landstranden där den tidvis översvämmas av saltvatten. Arten konkurreras ut vid lågt betetryck eller övergödning. Kreaturens tramp skapar luckor i vegetationen där växten kan gro. Saltmållan har gått tillbaka på Öland och i dagsläget finns endast en lokal nämligen Södviken. På Mellby ör är det tveksamt om arten finns kvar. Det är angeläget att arten eftersöks på lämpliga lokaler framförallt på östra sidan där chansen att träffa på den är störst. Primärfynd 1815, senast sedd 2000.

Lokalförteckning:

Algutsrum: Röhälla Saxnäs 1850; Möllstorp 1894. **Bredsättra:** 1850; Kapelludden 1969, Kapelludden i NV 1984; udden söder om Kapelludden flerstades 1982-84. **Föra:** S. Greda strand riklig 1924; S om Husvalla 1932; Södviken 1970-2000; Skepps djupet 1980; St. Fjärden N om Djurstads sjögata 1980. **Gårdslösa:** 1850. **Glömminge:** Röhälla S-ut ”antagligen mer än 100000 stånd” enligt Dusén på herbarie-etikett 1897 - efter hård betning tydligen utträngd av *Chenopodium glaucum* mm och 1981 begränsad till en högst blygsam yta strax söder om gården några meter V om strandvägen. **Löt:** Arbelunda strand 1924. **Hulterstad:** Skärlov strand sparsam 1922; Ören flerstades 1982. **Mörbylånga:** Mörbylånga 1894; Beteby strandäng 1916. **Persnäs:** Tveholm norrut 1980; Skäret 1980; Södviken 500m SSV Vikgård i skonor tillsammans med glasört och saltört på havsstrandängarna väster Södviken norr om den torra vattensamlingen utmärkt med kärrestreck på topokartan 1980-2000. **Resmo:** 1850. **Runsten:** 1850. **Segerstad:** Mellby ör S ut 1979-82, innanför Mellby ör 1982, Mellby ör några kvadratmeter i salttåg i södra delen i närheten av glasörtskonor 1993. **Torslunda:** Färjestaden strandäng 1915; vid lokstallet i hamnen 1918; Färjestaden 1934. **Ås:** Ottenby schäferiäng 1949, Sandvik i NV 1980.

Catabrosa aquatica Källgräs

”Vid källor och rännilar, i synnerhet på havsstränder. Ojämnt spridd.” (Sterner 1986)

Källgräs är 20-50 cm högt och känns igen på sin violetta vippa och bladen som är saftigt

gröna, påtagligt breda men ganska korta. Arten växer i sötvatten vid källor, i diken, bäckar och dammar samt på havsstränder med utsipprande sötvatten. Den är betesgynnad och har få aktuella lokaler på Öland. Några lokaler på havsstrand är ej rapporterat under senare tid. Arten bör eftersökas aktivt på lämpliga lokaler. Primärfynd 1818, senast sedd 2000.

Lokalförteckning:

Algutsrum: V om Gråborg 1951; ca 300 m O om Nötbrunnskärret och 150 m N om Jordtorpsåsen i liten göl N om traktorväg 1995-2000. **Böda:** Torp 1915; Långalvarets utlöpare ca 1 km S om landningsbanan 1972 p.g.a. pölens igenväxning ej återfunnen 1978. **Glömminge:** O Ryd 1924. **Gärdslösa:** stranden O om S Gärdslösa 1922. **Högsrum:** Rälla 1818; vid kyrkan i en bäck 1924; Rälla strand 1933. **Kastlösa:** Rösslösa 1857; prästgården 1906; L. Dalby 1907; nedanför Bjärby 1917; Bredinge 1918. **Köping:** O om Kolstad 1921; Klinta strand 1933; vid bäcken V om Nyköping 1935. **Långlöt:** Kyrkängen 1918; på havsstranden O om Norrgården 1933. **Mörbylånga:** Risinge hamn 1920; NO köpingen källdrag nära inseglingslyktan 1927. **Resmo:** Mysinge 1933. **S. Möckleby:** strax NV om Albrunna 1933; kyrkbyn i en pöl i alvarkanten 1933; O om Perstorp vid en källa 1933. **Sandby:** Ekelunda byns Ö sida 1978; nedanför S Sandby utfallsdike 1978-1998; O om Vället 1990; V om Hålnäsdungen i ett dike/bäck, mellan norra delen av Hålnäsdungen och en dunge belägen västerut 1999-2000. **Smedby:** nedanför St. Smedby nära stranden 1932. **Torslunda:** Åtorp 1951. **Ventlinge:** Parboäng stranden i källsprång 1933. **Vickleby:** Beijershamn vid alsnäret 1917; vid landsvägen O om Beijershamn 1929; nedanför St. Vickleby 1936. **Ås:** vid Djupvik N om Ottenby på stranden 1934.

Cerastium subtetrandrum Östkustarv

”I torr sand-, grus- och hållmark, särskilt vid havsstränderna, på alvaren och i betesmarker; ofta riklig. Allmän.” (Sterners 1986)

Östkustarv liknar vårarv men har stödblåd utan hinnkant och 4-taliga blommor. Den är ljusgrön och blommor något senare än vårarv. Arten har gamla fynduppgifter från samtliga socknar. Den är troligen förbisedd och bör eftersökas framförallt på östra Ölands sjömark. Senast sedd 2000.

Lokalförteckning från år 2000:

Gräsgård: Kvinnsgröta alvar i närheten av grind som leder ut till alvaret. **Högby:** Horns kungsgård längs stigen till Klosterholmen i kanten av uttorkande våtar. **Ås:** Ölands södra udde väster om vägen ner till fyren vid stenhusen som ligger ca 500 m norr om fyren.

Chimaphila umbellata Ryl

”Tallskog, småningom även i planterad sådan, påfallande ofta i grannskapet av *Goodyera repens*; för övrigt sedd bland al och björk samt i bunden stranddyn. Avancerande, men ännu tämligen sällsynt.” (Sterners 1986)

Rylen tillhör familjen *Pyrolaceae*. Den har vintergröna blad som liknar lingonens men rylens blad är sågade och sitter i en liten krans. Arten är ljuskrävande och växer i glesa

tallskogar gärna på kalk i kusttrakter. Som följearter finner man ofta knärot, tallört, linnea och andra pyrola-arter. När granen tar överhanden eller blåbärsriset växer till konkurreras rylen ut. Den gynnas av skogsbeta och små bränder och missgynnas av modernt skogsbruk med skogsgödsling, slutavverkning och markberedning. Primärfynd 1741 Linné, senast sedd 2000.

Lokalförteckning:

Algutsrum: Algutsrum 1850. **Böda:** i skogen vid Byerum Linné 1741; mellan Änggårdsudde och Grankulla O om Grankulla 1919; strax SV om Hälluddsviken tämligen talrik i tallskog 1946, 1966, 1983; NÖ:a udden 1947, 1997; Nabelund andra kalkkärrs V sida 1974; Fagerör lavheden 1952; omedelbart N om Böda sand 1964; Ramsnäs stranddyn 1968-69; Myskekärr S kanten 1970; Byrums sandvik N ut 1954-64, O ut 1963-75. **Glömminge:** Glömminge 1850; nära N sockengränsen V om grustaget 1971. **Gårdby:** tallskogen öster om landsvägen nära N sockengränsen 1971-2000. **Gårdslösa:** 400 m O Lindby ung tallskog 1988-2000; Skedås i södra delen av den ca 3 km långa ås som går öster om Skedås upp till Mosshaget 1990-2000. **Högby:** Högby 1850; strax S om Borga träsk 1958-77; Jakobstorp 1958-63 och spridd längre S ut i landvinningen starkt expanderande 1959-1981; SV om Lötörps camping planterad tallskog 1985; VNV om Hagaby tallplantering 1987. **Högsrum:** stugbyn på branten ca 350 m N Stugbyns trappor 1933-1999; V om Rälla gård på småkullar strax ovanför branten måttlig 1933; Mossberga, på S-sidan torvgravarna inom 300 m från Gladvattnet 1960; N om Rälla sandhed intill 136:an 1967; Rälla hed ca 100 m SV om kvarnen som står nära väg 136 2000. **Köping:** Köpingsvik talldunge vid järnvägshållplats 1964-65; talldungen O om Bredsättra-vägen vid Öjmossen 1963; SSV om prästgården 100 m O om vägen till soptippen S om sydligaste sommarstugan 1984. **N. Möckleby:** tallskogen O om landsvägen i socknens S del 1971-2000; V om landsvägen och banvallen 1971. **Torslunda:** Björkskogen mellan Färjestaden och Runsbäck strax söder om järnvägens sparsam 1933. **Vickleby:** Sandbergen 400 m från sockengränsen 1985-1999.

Coronopus squamatus Kråkrassing

”Gammal medlöpare i gårdstomter och bygator. Förra gången allmän, så knappast i dag om ock otillräckligt beaktad.” (Sterner 1986)

Kråkrassing har en nedliggande stjälk, blad som liknar en fågelfot, små vita blommor och rynkad frukt. Arten växer på kvävepåverkad, ofta fätrampad och öppen mark såsom gårdsplaner, skräpmark och betesmark. Den är svårinventerad då den ofta växer inne på gårdsplaner. Äldre fynduppgifter finns från samtliga socknar, nedan följer en förteckning över aktuella fynd. Senast sedd 2000.

Lokalförteckning:

Gräsgård: Solberga by gården längst i SV 1993. **Köping:** Hässleby ladugårdsplan 1997. **Räpplinge:** Bergdala nära ladugården 1998. **Sandby:** S. Sandby cirka 1 km söder om byn på östra sidan om landsvägen 1992-2000. **Segerstad:** Träby 400 m SV byn 1993-2000; Träby 200 m S om S kanten av byn alldeles Ö om vägen 1993; Övre Segerstad vid avfarten till alvaret nära gödselstad 1994. **Stenåsa:** Frösslunda by mellersta och nordligaste gården 1992.

Euphrasia micrantha Ljungögontröst

”Endast på kalkfattig, torr mark, veterligen alltid tillsammans med ljung. Tämligen sällsynt.” (Sterner 1986)

Ljungögontrösten är en ettårig, halvparasitisk växt som är relativt lätt att känna igen för att vara en ögontröst. Den är spenslig, grenarna är uppåtriktade, bladen är små, glänsande, kala, brun-gröna och blommorna är små vita - flammigt lila. Den växer på sandig mark och är kalkskyende, ljusberoende och mycket konkurrenskänslig. Följeväxter är, förutom ljung, stagg och knägräs. Fröna förlorar snabbt sin grobarhet och arten hotas av igenväxning och gödsling. Ljungögontrösten har få aktuella fynd på Öland och bör eftersökas aktivt exempelvis på schäferiängarna vid Ottenby. Senast sedd 2000.

Lokalförteckning:

Alböke: 1897. **Algutsrum:** Möllstorp 1868. **Borgholm:** 1907. **Föra:** Vässbylund mellan 136:an och banvallen ljung på sand 1981. **Gårdby:** sandheden i NV 1979-1993, NO delen 2000. **Högby:** Löttorp 1918; Kesnäsbadet ljung på sand 1979-81; Kesnäs ljunghed 1979-85; Sandbybadet N ut på sand 1981. **Källa:** 1 km NV om Nyby ljung på sand 1979-81. **Köping:** Köpingsviken 1911; nära stranden mellan Borgholm och Köping 1911. **Resmo:** mellan Kleva och L. Frö 1924. **Sandby:** Åby sandhorvebacken betade tofsäxingfältet söder Åby 1997-2000. **Torslunda:** Färjestaden på ljungbeväxt betesmark 1894. **Ventlinge:** Parboäng 1933. **Vickleby:** Fröbygårda - Resmo 1863, N om Fröbygårda ljung 1981. **Ås:** Södra udden 1910, Ottenby Schäferiäng 1911.

Gentianella campestris ssp. campestris Fältgentiana

”Torrare ängsmark; öländska ståndorter obekanta. Mycket sällsynt.” (Sterner 1986)

Fältgentianan är två-årig växt med varierande blomningstid. Två av foderflikarna är betydligt bredare än de andra. Den växer på ögödslade betes- och slåttermarker och är starkt beroende av kontinuerlig hävd. Fröna förlorar ganska snabbt sin grobarhet och då arten inte är sedd på länge torde den ej finnas kvar på Öland. Senast sedd 1944.

Lokalförteckning:

Borgholm: 1892, 1882. **Föra:** Marsjö 1895. **Högsrum:** 1893. **Stenåsa:** S. Kvinneby alvar 1944. **S. Möckleby:** 1908.

Gymnocarpium robertianum Kalkbräken

”Karst, med centrering till Stora alvaret; därutöver i lundmark, på ett par ställen i västra landborgen samt längst N-ut i en bäckren. Tämligen sällsynt, för femtio år sedan vanligare och rikligare än nu.” (Sterner 1986)

Kalkbräken är som namnet antyder en kalkälskande ormbunke. Den skiljs från sin släkting ekbräken på de talrika gula glandlerna under bladskivan och den karakteristiska lukten. Öland har flest lokaler för arten av de svenska landskapen och därför har vi ett extra ansvar att eftersöka arten på gamla och nya lokaler. De flesta lokalerna finns på Stora alvaret där den växer i relativt bred och djupa karstsprickor. På ett par ställen växer

den också i gamla stenbrott. Lokalen vid Grönslanda är den rikaste på Öland där kalkbräken växer under den utskjutande klipphylla alldeles vid havet. De aktuella hoten mot arten är igenväxning av karstsprickor och exploatering av kalkbrott. Arten är presenterad i Krutbrännaren 1998:1 Andersson & Gunnarsson. Primärfynd 1818, senast sedd 2000.

Lokalförteckning:

Böda: 1874; Grankulla på landsvägens V-sida i bäckren 1965. **Föra:** Grönslanda 1932, knappt 2 km SV om Djupviks hamn 1970, vackra bestånd under klipphylla 1978-2000, Bruddesta NO ca. 700 m NO sjöbodarna under klipphylla vid stranden 1996. **Hulterstad:** SV, S och SO om Gösslunda flera bestånd 1996-2000. **Högsrum:** Karst N om kyrkan 1924, Höghäll öster om vägen mot Mossberga i södra kanten av det gamla stenbrottet ca 50 m S Kärleksboken 1998. **Kastlösa:** Penåsa skogen 1974. **Mörbylånga:** 1100 m S punkt 39,22 inom ett begränsat område i några karstsprickor 1996-2000. **Resmo:** Storkarsten 1927; SV sidan Möckelmossen 1985. **Runsten:** Norra Bäck 300 m SV om N i Norra Bäck på topografiska kartan i stenmur vid Linds mossen under kraftledning i avhänat hörn med brunn 1987-1998. **Räpplinge:** Slottsalvaret 1874, 1910; Tryggestad 1922; Strandtorpshage i stenbrott 1933, 1941; N om Greby och Repplingevägen i stenrös 1941; sydligaste (äldre) delen av kalkstensbrottet 1000 m NO Halltorps gästgivaregård nära gränsen mot Högsrum 1994; Tomteby V ca 650 m väster om Tomteby vid foten av ett gravröse benämnt Stora Rör 1985-1999. **S. Möckleby:** O om Gettlinge 1934. **Sandby:** alvaret V, SV och S om Ekelunda flera lokaler 1925-1999. **Stenåsa:** S om Frösslanda Stenrör 1932; Möckelmossens informationscentrum i karstområde 600 m SO om centrat och 150 S landsvägen Resmo-Stenåsa 1996. **Ventlinge:** O om Mörbylilla 1927. **Vickleby:** Storkarsten 1927-2000; SO om Stenkälla 1977; Rosenkarsten 2000.

Hypochoeris glabra Åkerfibbla

”Medlöpare av oviss ålder, i sandiga trädor och ödeåkrar. Mycket sällsynt.” (Sterner 1986)

Åkerfibblan har ganska små blomkorgar som knappt öppnar sig vid blomningen, rosett-bladen är kala-gleshåriga och holkfjällen är kala. Arten växer på kalkfattig men relativt näringsrik sandjord såsom åkrar och hedar. Den är ej funnen i senare tid men ett återfynd är kanske ändå inte helt omöjligt. Den hotas av modernt jordbruk med gödsling och ogräsbekämpning. Primärfynd 1846, senast sedd 1935.

Lokalförteckning:

Glömminge: 1846. **Högsrum:** Rälla Tall 1926. **Torslunda:** Färjestaden 1882, 1887, 1918; mellan kyrkan och Runsbäck; N om Runsbäck åker vid järnvägen rikligt 1924-1935; Runsbäck Litorinavallen 1916; 2 km VSV Eriksöre ödeåker ej sparsamt 1933. **Vickleby:** 1872; St. Frö åker 1932.

Lappula squarrosa Piggfrö

”Ursprunglig i glesbeväxt vittringsgrus på Stora alvaret och i västra landborgens gruslutningar; huvudsakligen dock i åkrar. Ojämnt spridd, nu sällsyntare.” (Sterner 1986)

Piggfrö kan variera i storlek beroende på växtplatsen. Arten känns igen på sina taggiga frukter och ljusblåa blommor. Den växer på Öland främst på alvarmark med finkornigt

kalkgrus ofta tillsammans med rödmire, mjukdån och småsporre. Den kan också förekomma som åkerogräs men detta är ej noterat i sen tid. Fröna förlorar snabbt sin grobarhet och arten är konkurrenssvag. Alvarlokalerna torde ej vara hotade för närvarande. Vid inventering av Sandby alvar 1999-2000 hittades piggfrö på inte mindre än 20 lokaler. Är den lika vanlig på resten av Stora Alvaret eller är Sandby socken exceptionell? Primärfynd 1810, senast sedd 2000.

Lokalförteckning:

Algutsrum: St Hult 1918; Gråborgs inre 1982. **Gräsgård:** kyrkbyn 1924; S om Eketorp 1928. **Gårdby:** kyrkbyn 1962; Gårdby alvars södra del ca 300 m N om korsningen av alvarvägen Drösetorp/Tornrör 1995-2000. **Gårdslösa:** Gårdslösa 1864. **Hulterstad:** Gösllunda grusalvar 1906; Skärlöv 1922; Alby träda på sand 1932; 2,5 km NV om Skärlöv järnvägsstation 200 m S om banvallen 1984-1993. **Högsrum:** St. Rör 1921; Rälla Mossberga sandbacke vid vägen 1922. **Kastlösa:** Bjärby i åkrar 1904; alvaret vid Stora Dalby 1922. **Köping:** Kolstad 1881-1893. **Mörbylånga:** alvaret 1906; Borgby borg 1877-81. **N. Möckleby:** Bläsinge 1955. **Persnäs:** Sandvik 1922; mellan Gunnarstorp och Stenninge 1938; Frönäs 1954. **Resmo:** N om väderkvarnarna 1895; Resmo alvar NO om kyrkan 1903; Resmo station 1920; Gyngelvarv ca 700 m väster om Möckelmossen på uppfrysningssmark på en liten höjd något hundratal meter söder om en stenmur 1998. **Runsten:** Spjutterum åker 1922. **Räpplinge:** alvaret "Borgholm" 1892; Borga hage 1893. **S. Möckleby:** Albrunna alvar i vittringsgrus 1934. **Sandby:** 20 lokaler på alvaret N, V och S om Ekelunda 1999-2000. **Segerstad:** Mellby åker 1922. **Smedby:** Alvlösa 1918; NV om kyrkan grusplan på vägens N sida sparsam 1971. **Stenåsa:** Torpmossen 1922; NV om Kritmossen 1969, NV om Kritmossen vägens S sida 1987; Stenåsa grusalvar ca 100 m norr om vägen Resmo-Stenåsa vid lokalen för purpurknipprot där traktorväg går ut på grusalvaret 1998. **Torslunda:** kyrkan 1892; Skogsby 1893; Eriksöre 1885; Färjestaden landsvägskant S ut 1938; Tveta i S 1967; O Kalkstad på vittringsgrus vid sockengränsen till Sandby 2000. **Ventlinge:** Grönhögen 1965. **Vickleby:** Vickleby grusalvar 1908; Lilla Vickleby 1918; Stora Frö 1929. **Ås:** Ottenby 1905.

Lunaria rediviva Månviol

"Trädgårdsflykting." (Sternor 1986)

Månviolen är ursprungligen vildväxande i Skåne och Halland. Den är flerårig, blommar i maj-juni med ljusviolettera blommor. Fröskidorna är karakteristiska med sina silverglänsande mellanskiljeväggar som sitter kvar länge, den liknar något judaspenningar. På de öländska lokalerna är arten förvildad från trädgårdar. Den trivs på kalk, och jorden bör vara fuktig och näringsrik. Senast sedd 1993.

Lokalförteckning:

Köping: Kolstad, utmed en ladugårdsvägg 1949-51. **Räpplinge:** Greby alvar på fyllnadsmassor i stenbrott 1993. **Torslunda:** Färjestaden "förvildad" 1878; Sjövägen, dikessnår utanför villatomt riklig 1980.

Myricaria germanica Klådris

"Sentida invandrare i fuktig ny jord, helst sandig, grusig eller stenig, sekundärt även i glesbeväxt kärrmark o dyl. N-ifrån på fortsatt väg mot S men starkt konkurrenskänslig

och därmed flerstädes blott tillfällig. I nuläget hunnen något S om Borgholm och tämligen sällsynt. På gammal sandbotten, som ungefär tio år tidigare frilagt genom den senaste sänkningen av Hornsjön, sågs klådriset första gången på Öland 1916; redan då ganska rikligt och 1924 spritt till alla lämpliga ställen på sjöns NO-sida men femtio år senare nästan helt utslaget av självsådd al och tall. Härnäst uppenbarade sig klådriset 1924 i V-kanten av det fyra år tidigare sänkta Petgårde träsk, på torrlagd sandblandad kalkgryttja, efter hand som mest ett 40-tal individer men nu sedan länge utgånet. När Erik Almquist 1946 fann arten S om Byxelkrok på gammal avschaktningsmark vid stranden, var den redan talrik; och i dagens läge ter den sig där högst livskraftig och definitivt inrotad. Fortsättningsvis påträffat på ett flertal nya ställen, främst i Föra och Alböke, befanns så klådriset 1976 nyligen inkommet i Gårdslösa, i en lindrigt försumpad del av ett grustag; varvid det tills vidare blivit.” (Sterners 1986)

Klådriset tillhör familjen Tamaricaceae. Växten kan vara upptill 1,5 m, ofta hittar man dock småplantor på ett par decimeters höjd. Den liknar något ljung, har blågröna oskaftade blad och ljusröda blommor. Fröna är försedda med en hårtuss och kan spridas långt. Klådriset gör skäl för namnet, se upp för närkontakt med växten. Söder om Tokenäs udde torde vara det största beståndet på Öland. Arten kan nyetablera sig i lämplig miljö på våt, naken sand såsom grustag. Primärfynd 1916, senast sedd 2000.

Lokalförteckning:

Alböke: SO om Eriksberg en mängd småindivider 1963-1971; S om Gillsby på dikesvallar 1953-56; 800 m VNV om Torparegårde 1966; kanalen 1,5 km VNV Torparehorva 1971. **Böda:** Nabbelund i tredje kalkkärret några smärre individer 1964-79; strax SV om Hälluddsviken grustag 1964 i tillväxt 1966-83; strax S om Tokenäs udde 1946, Enerum stranden och sedan 1970-talet även landsvägsren 1963-2000; Hagudden klippskrev 1964; Byrums Sandvik enstaka 1950, försvunnen 1964. **Föra:** Lofta träsk dikeskant småbuskar 1963, gamla klarvattnet i S 1969; Marsjö träsk O-kanten bl a ett 20-tal större individer 1955; N om Lundebytorp torrlagd kärribotten 2 större buskar 1962; Djurstads träsk 1953. **Gårdslösa:** Lindby grustag rätt stort bestånd småindivider 1976, och 1985-99 expanderande. **Högby:** Vedby landvinning 1916, innanför det S-ligaste strandkärret något halvdussin levande individer 1966-68, dessutom vidare S-ut i Medelius´ skifte 1 individ 1971-81. **Löt:** Petgårde träsk 1924, ett 10-tal ind. 1955, 1965 ej sedd på många år. **Persnäs:** 1919; S om Södviken strandäng 1 individ 1934.

Petrorhagia prolifera Hylsnejlika

”I gles vegetation på klapper och grusig eller sandig mark; kulturgynnad: trädor och renar. Tämligen sällsynt.” (Sterners 1986)

Arten kan ej förväxlas med någon annan nejlik-växt, de rosa blommorna sitter i toppen av stjälken och omges av ljusbruna hölsterblad. Blomningen är mycket utdragen mellan juni-september och bara en blomma slår ut åt gången. Den kan vara svår att upptäcka då den är spenslig med smal, ibland grenad stjälk och smala blad. Hylsnejlikan växer på Öland främst på västra landborgen, men påträffas också ute på alvarmark och Gårdby sandstapp. Den vill ha öppen, kalkrik mark och är värmeälskande. Antalet individer varierar från år till år. Hoten mot arten är igenväxning och kvävenedfall. Primärfynd

1820-talet?, senast sedd 2000.

Lokalförteckning:

Alböke: Bruddesta vid Bruddesta bodar 1999. **Borgholm:** Lilla slottsviken 1901. **Böda:** Holmudden 1837-80; NV udden vid Björnsnabben längs landsvägskanten 100-250 m N färsten 1995; Hunderum vid stranden 2 km V byn 1995; längs kustvägen mot Haget 400 m söder om avtaget till Enerum 2000. **Glömminge:** Österskogsgatan 1 km N om landsvägen väggkant 1983, Österskogsvägen 200-400 m N om avtaget från vägen Glömminge–Runsten 1995. **Gårdby:** NV om Övre Ålebäck i grustagen på ömse sidor om vägen 1961-75, Gårdby sandhed längs gamla järnvägsvallen 1983-2000; Gårdby samhälle V Sandgårdsborg 1993. **Hulterstad:** Hulterstads kyrka drygt 2 km väst om kyrkan på grusalvar 1995. **Högbj:** Alvedsjöbodan knappt 1 km N om hamnplatsen 1912; N om Hornsudden riklig O om vägen vid övre stenbrottet 1993, 3 km N väggkorset vid Alvedsjöbodan i vägren; 2 km SSO Horns udde i O kanten av en på alvaret utlagd grusväg; Hornsudden 1 km SO fyren 1995. **Högsrum:** Halltorps hage NO mötet med 136:an murens utsida 1973-84, Halltorp N om P-platsen vid avfarten mot Ekerumsbadet alldeles i västra väggkanten/diket på en sträcka av ca. 100 m 1992; Karum nära Noaks ark 1967-76, Karums alvar N Noaks ark rikligt 1995; väggaffeln Gärdslösa/Långlöt flerstädes; Karums alvar O om Odens flisor 1995; i dikeskant 5 m väster om väg 136 i sockengränsen mellan Högsrum och Räpplinge 1996; NO om kyrkan 1967, SO om Höghäll väggkanter 1995. **Långlöt:** Folkeslunda kring norra infarten till byn väggkanter 1995. **Mörbylånga:** Södra baspunkten 2 km norr om södra baspunkten i vittringsgrus på en yta av 100x100 m 1996. **Resmo:** Resmo 1860-68. **Räpplinge:** På nyanlagd väg från alvaret mot Kärrviken 500 m SSV Borgehage byväg vid landborgen 1993; Borgholms alvar vid vägrasten S Kungsgården 10 m SV utgången till alvaret från inhängnaden 1993; Strandtorps väggskäl vid väg 136 väggskärning och grustag 1993; strax S om slottsruinen 1981, Borgholms alvar Victoria monumentet intill N sidan och 100 m N 1993-2000; Borgehage strax S om nedfarten hustomt på landborgen 1965; 100 m N Borgehage väggskäl mellan väg 136 och rest av gamla vägen 1993; Strandtorps hage landborgen 1945, NO Strandtorps hage 1979; Greby alvaret 1908, 100 m O om avtaget från 136:an mot Greby arbetsväg, Greby 900m VSV sydligaste gården störd mark S stenbrottet 1994; O om Petersholm gammalt stenbrott 1953; Strandtorps kvarn 1974, Borgehage ca. 300 m NO kvarnen på landborgskrönet 1995. **Sandby:** Flera förekomster längs alvarvägen mellan Ekelunda, Tornör, Prästgropen 1964-2000; Dröstorps ödeby liten fläck längs alvarvägen strax SO ödebyn 1995; Sandby alvar på ömse sidor av en stätta alldeles sydost väggkorsningen av alvarvägarna till Dröstpör respektive Tornör 1998; O Dröstpör nedsänkning med vittringsgrus S vägen Sk. Alby-Dröstpör 1999. **Torslunda:** Björnhovda 1918. **Vickleby:** Beijershamn vid vägen mot P platsen strax bortom 90-graders kurvan gles torräng i grus 1993; 1 km OSO Stenkälla 1995.

Peucedanum oeroselinum Backsilja

”Ursprungligen i sandfältens *Festuca polesica*- och *Arrhenatherum pratense*-samhällen, numera delvis tallplanterade; särskilt riklig likväl i sandiga ödeåkrar. Sällsynt, förefintlig endast i ett bälte tvärs över ön halvvägs S-ut från Borgholm.” (Sternner 1986)

Backsiljan är en reslig, flerårig flockblomstrig växt som blommar i juli med stora vita flockar. Stjälken är trind och den har både allmänt och enskilt svepe. På Öland växer den framförallt längs vägar och åkrar, i glesa tallskogar och på torrängar. Dess aktuella status på Öland har presenterats i Krutbrännaren 1997:2 Andersson. Hoten är igenväxning, gödsling, tidig väggkantslätter och för kraftigt bete. Primärfynd 1798, senast sedd 2000.

Lokalförteckning:

Gårdby: flerstädes N, NV och O om kyrkbyn 1850, 1922-35; Gårdby traktorvägen som går mellan Rösivägen och Övre Ålebäck längs vägen åkerkant och ute på odlingsröse 1998-2000; vid vägen kyrkan-Nedre Ålebäck 1921, längs vägen som går från Gårdby till Nedre Ålebäck söder om vägen alldeles öster om tallplantering 1998; vid N sockengränsen tallskog O om landsvägen sparsamt 1971, vid landsvägskanten nära sockegränsen 2000; vägen förbi sandfältet norr om Gårdby samt ute på sandfältet 1997. **Kastlösa:** nedanför Borgby borg 1891, N om Rösslösa 1891, nedanför branten 1918-22, sandfält vid nedre vägen 1978, 1981, Rösslösa by kring vägen genom byn nedanför landborgen rikligt inom ett område 1500-1900 m N korsningen med vägen Risinge-Bredinge 1995; 0,5 km OSO Klovenhälls läge 1986. **Mörbylänga:** Bårby borg 1850; landborgsslutningen 1905, nedanför borgen rikligt 1972, Bårbyborg väster om borgen och nedanför landborgsbranten längs vägen som går från Rösslösa och norrut i torrängar och tallskog 1998; i NNO talldunge mm rikligt 1980, Bårby borg talldunge NNO om sparsam 1995. **Resmo:** Sjöstrand 1850 antagligen den sandiga landborgsslutningen N om kyrkan, 1882; något S om kyrkan talldunge V om landsvägen 1936. **Sandby:** flerstädes vid landsvägen vid Sandbäck och vid Åby 1814, 1821, 1916-54, söder om Sandbäck längs vägen som går till N Sandby på ruderatmark och stentipp väster om vägen 1998; SV om Åby vid landsvägen rikligt 1975-81, N Vället vid landsvägen 1964-82, VSV Åby-N Vället kring landsvägen tämligen tät 1985, Sandby längs landsvägen och i skogen mest öster om vägen från 25 m S om Åbykanalen till ca. 200 m S om N Vället dessutom ca 100 m in längs vägen mot kyrkan 1995-2000; 3,1 km söder om N Vället på ömse sidor om östra landsvägen ca 100 m norr om sockengränsen till Stenåsa 1998-2000; 250 m S avtaget till Sandbyborg östra sidan av vägen 2000. **Stenåsa:** p-platsen vid Trestena V om vägen 2000. **Vickleby:** 1850.

Phleum arenarium Sandtimotej

”I sandfältens glesa växtlighet jämte framförallt *Carex arenaria* och *Coynephorus*; kulturgynnad: oftare på blottad sandmark vid vägar, i täkter, på ödeåkrar o dyl. Spridd.” (Sternier 1986)

Sandtimotej är lätt igenkänd med sin ringa storlek 5-15 cm och ett ax som är avsmalnande åt båda hållen. Axet är först grönt men blir snart halmgult. Där gräset slår till kan hundratals strån sticka upp ur den ofta helt nakna sanden. Sandstränder, sandtäkter och järnvägsvallar är artens huvudsakliga växtmiljö på Öland. Hoten mot arten är igenväxning, minskad störning, igenläggning av grustag och gödsling. Primärfynd 1810, senast sedd 2000.

Lokalförteckning:

Alböke: Ormöga 1850; **Bredsättra:** Bo 1924; SV om Ö Sandby 1924; O om Bredsättra by sandberg 1931; NV om Bredsättra by sandig träda 1935. **Böda:** Enerum nära stranden bland glesa tallar på sandmark (trol. = Hunderums sandvik) 1904, Byxelkrok ovan badstranden samt Hunderums sandvik 1949, 1985, Byxelkrok stranden strax S fyren vid Tokenäs udde 1993-2000; NO om Byxelkrok 1906; Byrum sandstrand 1969. **Gårdby:** sandfältet N om stationen 1908, östra landsvägen NV om Ö. Ålebäck 1985, Gårdby sandhed i gropen som ligger alldeles öst om järnvägsbanken växer också ute på sandfältet 1993-2000; gamla järnvägsstationen banvall 1976; på gamla järnvägsvallen mellan Lenstad och Torp 1993. **Gårdslösa:** N om Tjusby 1934. **Hulterstad:** Triberga 1917; Triberga ångkvarn sandgrop på N-sidan 1977; O Tribergamossen nära p-platsen som ligger vid södra delen av mossen i en gammal sandtäkt alldeles söder om p-platsen 2000. **Högby:** innanför Högby fyr

1984. **Köping:** Skedemosse 1850; S om Öj 1935. **Långlöt:** stranden nedanför kyrkbyn 1918; Folkeslunda 450 m V om byn i sandig bruksväg 1992. **N. Möckleby:** Bläsinge strand 1934; Bläsinge by i sandgropar 1934; N-sidan Bettorps avtaget 1977. **Persnäs:** Sandviken stranden strax O om södra hamnarmen 1983-2000. **Runsten:** stranden nedanför kyrkbyn 1918; Pelnare bro åker 1977; S om Åkerby grusgrop vid östra landsvägen 1977, Åkerby gammal sandtäkt numera betesmark 1999. **Räpplinge:** på alvaret vid slottsruinen 1889. **Torslunda:** Färjestaden 1902. **Ås:** Ottenby 1900.

Phyteuma spicatum Vitrapunkel

”Antagligen helt tillfällig med utländskt gräsfrö.” (Sterner 1986)

Vitrapunkel är en flerårig, 4-10 dm hög växt med blommor i ett 3-8 cm långt ax. Bladen är sågade och kronbladen vita med grön spets. Arten har kommit in som en förorening i gräsfrö troligen från Tyskland. Denna fröblandning användes framförallt vid anläggande av större parker och arten påträffas därför i herrgårds- och slottsmiljöer. Den har bara setts vid ett tillfälle på Öland. Senast sedd 1885.

Lokalförteckning:

Borgholm: Borgholm södra planteringen 1885.

Potamogeton friesii Uddnate

Uddnate växer sällsynt på sand- lerbotten i dammar, sjöar och ibland också i brackvatten. Den föredrar näringsrikt vatten med högt pH-värde. Stjälken är platt och bladen är 5-nerviga, trubbiga med en spets. Den är endast påträffad en gång på Öland 1994 i en bevattningsdamm vid Gammelgårde i Ås socken Krutbrännaren 1996:1 M. Svensson. Växten borde kunna trivas på Öland och den bör eftersökas i lämpliga miljöer. Primärfynd och senast sedd 1994.

Lokalförteckning:

Ås: Gammelgårde i bevattningsdamm 1994.

Radiola linoides Dvärglin

”I gles vegetation på fuktig sand. Naturliga ståndorter bildar bl a havssträndernas tuvor och av isen renskavda fläckar; för övrigt i synnerhet sedd på ödeåkrar. Tämligen sällsynt.” (Sterner 1986)

Dvärglinet är inte den mest iögonenfallande växten och en av våra minsta kärlväxter, endast 1-8 cm. Blomman har 4 kronblad och foderbladen är 3-tandade. Blomställningen är upprepat grenad. Den har setts endast vid 3 tillfällen de sista 20 åren. Det kan löna sig att leta på fuktig, bar sand såsom gamla grustag och på havsstränder. Primärfynd 1821, senast sedd 2000.

Lokalförteckning:

Algutsrum: Saxnäs 1850; ca 200 m N om N Saxnäs-infartens tvärkrök blöt mossig sandgrop 1985.

Borgholm: Borgholm 1896. **Bredsättra:** på en lägre sandås ej huvudlandborgåsen 1850. **Böda:** Grankullavikens båda stränder 1821-1932; Getterum 1880; Byrumsbyn gräsbevuxen sand 1953. **Egby:** på en lägre sandås ej huvudlandborgåsen 1850. **Glömminge:** Röhälla 1899. **Gårdslösa:** Tjusby 1910. **Högby:** Munketorp vid stranden 1934, rakt O om S Munketorp i strandäng försumpat gammalt sandtag riklig 1985-2000; Sandby 1934. **Högsrum:** Halltorp 1887. **Persnäs:** S om Södvik 1924. **Resmo:** V om L Frö vid kanalen nära mynningen 1924. **Torslunda:** NV om Runsbäck gammal igenlagd sandåker 1924; c:a 1,5 km S om Färjestaden och 300 m ovan stranden 1931. **Sandby:** N om Vället grusgrop 1978. **Torslunda:** Tveta 1897. **Vickleby:** nära stranden nedanför Karlevi 1924.

Rosa obtusifolia Flikros

”Sällsynt enl. Nilsson 1967.” (Sternner 1986)

Flikros skiljs från den vanliga stenrosen genom foderbladen som är starkt flikiga och rikt försedda med glandler, även bladen är rika på glandler och dubbelsågade. Taggarna är dessutom mer böjda. Arten växer längs åkerrenar och i skogskanter. Den har få observationer på Öland, ett nutida belägg från Torslunda är godkänt som flikros. Hot mot arten är borttagande av stenmurar, buskröjning och ogräsbekämpning. Senast sedd 2000.

Lokalförteckning:

Alböke: 1894. **Algutsrum:** Jordtorpsåsens reservat 1995. **Borgholm:** 1894. **Böda:** Melböda 1910. **Föra:** 1894. **Gårdslösa:** Öv. Bägby långt V ut dikeskant 1990. **Högby:** Horn 1910. **Köping:** 1894. **Resmo:** mellan Resmo och Fröbygårda 1875. **Segerstad:** Övre S kanten av alvarhorva 1988. **Torslunda:** Färjestaden 1894; Skogsby 1987, Skogsby V ca 550 m VNV om Folkhögskolan i Skogsby i S kanten av en åker 2000. **Vickleby:** 1894.

Rubus mortensenii Lindblomsbjörnbär

Förekommer i Skåne, Blekinge och Södermanland. Har äldre lokaler bl.a. på Öland men ej sedd på länge. Senast sedd 1936.

Lokalförteckning:

Böda: Torp i byns södra del 1934; O om Enerum 1934; O om Alvara 1934. **Köping:** Skedemosse 1934; mellan Ramsätra och Hörninge 1934. **Räpplinge:** Strandtorp vid stranden 1933. **S. Möckleby:** S:a Bruket vid en väg från landsvägen österut till Kalkstensbrottets N:a ände 1933; Albrunna lund 1934. **Ventlinge:** Parboäng i prästgårdens trädgård 1933; vid landsvägen S om Kyrkbyn 1933; på stranden nedanför Kristinelund 1933; Grönhögen strax S om samhället 1933; på stranden mellan Grönhögen och Kyrkbyn 1933. **Vickleby:** Karlevi nära stranden 1933; V om St. Vickleby 1936.

Sherardia arvensis Åkermadd

”Gammal medlöpare, mest i åkrar men även i trädgårdsland och tomtmark m m; en gång sedd i alvarmark, Resmo: V om Möckelmossen 1985. Tämmligen allmän; tydligen i fortsatt spridning och numera förefintlig i samtliga socknar N om Borgholm, men i de S-ligare alvarsocknarna, där arten ännu för Sjöstrand 1850 var okänd, fortfarande traktvis

felande.” (Sterner 1986)

Åkermadd tillhör familjen Rubiaceae och är alltså släkt med mårar. Den är ett-årig och kan gro på hösten eller på våren. Blommorna är rosa och små, stjälken är sträv av nedåtriktade taggar och bladen är kransställda. Arten växer på åkrar, föredrar kalkhaltig jord och kan också uppträda i nysådda gräsmattor. Den är konkurrenssvag och klarar ej modernt åkerbruk med täta sädesbestånd och ogräsbekämpning. Fröna förlorar också snabbt sin grobarhet. Åkermadd har gamla lokaler från de flesta socknarna norr om Vickleby-Runsten. Nedan följer en sammanställning av moderna fynd. Artens starkaste fäste på Öland torde vara Karums by och Långlöts socken. Primärfynd 1810, senast sedd 2000.

Lokalförteckning:

Alböke: V om Karse 1986; i trädesåker alldeles norr om intaget till Stacketorp väster om östra landsvägen och väster om en busskur 1999. **Algutsrum:** Jordtorpsåsen på trädesåker strax O om vägen till naturreservatet längs gamla skjutbanan och i betesmark strax O om skjutbanan 1995-2000 ; 750 m SO Hässleby i gammal grusgrop/skräpmark ca 100 m V om nya skjutbanan 1995. **Borgholm:** Borgholm Kapelluddens NO-ligaste del 1991. **Böda:** Torp Lunden 1977. **Föra:** V om Gelträsket i åker 1971. **Gärdslösa:** Jämjö åkervägen drygt 1 km V ut första åkern åt N 1991. **Högby:** Borgen 1838; Viksjö 1975; 1 km N om Alvedsjöbodan 1975; Naturreservatet vid Horns Kungsgård betad ängsmark invid stigen mot Klosterholmen 1993-2000. **Högsrum:** Karum flerstädes bl.a. i trädesåker som ligger N om Karum by 1999-2000. **Källa:** Eskilstund 1960. **Långlöt:** Åstad 800 m NO om byn 1992; Åstad 200 m N Vitkärret 1993; Himmelsberga 1200 m SV om byn S om dammen 1993; Kvistorp 100 m S om byn V om vägen 1993; 650 m öster Ismantorps by söder om vägen i havreåker 1998-2000; Långlöts kyrka i anslutning till södra väggen av kyrkan 1998-2000. **Löt:** Torparegårde S ut 1979. **Mörbylånga:** Bårby alvar 500 m V om Södra baspunkten strax S landsvägen 1995. **Persnäs:** Knisa O åkerogräs 1981.

Taraxacum decolorans Kalkmaskros

Tillhör Sect. Palustria. I nutiden funnen på 3 lokaler på Gotland samt 7 i Västergötland, tidigare funnen på Öland och i Östergötland. Växer på strandängar och kalkfuktängar. Arten är endemisk för Sverige, troligen förbisedd på Öland och Gotland. Vi saknar uppgifter om arten i vårt hotregister.

Taraxacum egregium Smalfjällig strandmaskros

Tillhör Sect. Palustria. Den skiljer sig från andra strandmaskrosor genom att bladflikarna är utstående och triangulära, fliken slutar ofta i en lång, fin spets. Den har mörka märken, och strålblommorna undersida har en brunviolett strimma. Ytterholkfjällen är blankt gröna och vid basen något åtskilda och blomningen sker i maj-juni. Arten växer på strandängar och kalkfuktängar och är troligen starkt kalkgynnad. Den kan endast artbestämmas under blomningen och är svår för en icke-specialist att känna igen. Endast ett fynd föreligger från Öland. Senast sedd 1940.

Lokalförteckning:

Föra: Ingelstad i kärret S. om byn 1940.

Taraxacum praestans Kvällsmaskros

Tillhör Sect. Celtica. Stjälken är 10-15 cm, bladen är blågröna utan fläckar med korta och kraftigt nedåtriktade tänder. Blommorna har pollen, blomningen sker i maj-juni. Blommorna sluter sig sent jämfört med andra maskrosor varför den hittas lättast på kvällen, därav namnet. Den växer på fuktängar, även i lundar och lövängar men har få nutida fynd i Sverige. Primärfynd 1924.

Lokalförteckning:

Böda: 7 lokaler. **Glömminge:** 1 lokal. **Högby:** 3 lokaler. **Högsrum:** 3 lokaler. **Kastlösa:** Bredeinge på betesmark 1925. **Långlöt:** 1 lokal. **Räpplinge:** 2 lokaler. **Torslunda:** 1 lokal. **Vickleby:** Vickleby Bo våt äng (öländskt primärfynd) 1924; Vickleby våt äng vid Kyrkbyn 1924; Lorensarkpark våta lokaler i eklundar flerstädes t.ex. vid Lilla Karlevi 1925. **Ås:** 2 lokaler.

Taraxacum pseudosuecicum Sankmaskros

Tillhör Sect. Palustria. Nyligen beskriven art som är mycket sällsynt. Arten är beskriven från Öland som har den första kända lokalen för arten. Den är endemisk för Sverige. Vi saknar uppgifter i vårt hotregister.

Taraxacum ruberulum Skevmaskros

Tillhör Sect. Erythrosperma. Växer på sandmark och i vägkanter. I Sverige har arten hittats på Öland (17 lokaler), Gotland (någon lokal) och Västergötland (1 lokal). Vi saknar uppgifter i vårt hotregister.

Ulmus laevis Vresalm

”Företrädesvis i de tidvis mer eller mindre uttorkade sumpskogarna i öns centrum; fåtalig och aldrig beståndsbildande. Tämligen sällsynt.” (Sternér 1986)

Vresalmen finns i Sverige endast vildväxande på Öland, den finns också i södra Finland. Huvudbeståndet på Öland finner man i Mittlansområdet. Under den inventering som skett på 1990-talet har flera nya lokaler rapporterats. Arten föredrar fuktig skogsmark, oftast i gammal inägomark. Den kan också hittas vid åkerrennar och som gårdsträd. Vresalmen skiljer sig från andra alm-arter genom att blommorna och frukten sitter på långa skaft. Frukten är kanthårig, bladen är mjukhåriga inunder, barken ofta flagig och trädbasen har ofta plankrötter. Huruvida almsjukan kan angripa vresalm är osäkert. Arten hotas av utdikning, uppodling, avverkning och överhuvudtaget modernt skogsbruk. Primärfynd 1818, senast sedd 2000.

Lokalförteckning:

Algutsrum: Flera lokaler 1993-94. **Borgholm:** Kungsträdgården i NO samt Rosenfors' park 1977. **Böda:** Skäftekärrs park 1975. **Glömminge:** Flera lokaler 1993-1994. **Gårdby:** Torp ”Danket” 750 m VNV byn ca 100 m S markvägen 1993. **Gårdslösa:** Flera lokaler 1993-1996. **Högby:** 1 km NV om Gudesjö infarten till Eskilslund stort vägträd 1977-81. **Högsrum:** Flera lokaler 1993-2000.

Kastlösa: Stora Dalby lund 1906-94. **Köping:** Lundegård ”vild i trädgården” 136:ans dike strax N om infarten 1985. **Långlöt:** Flera lokaler 1992-94. **N. Möckleby:** Ett par lokaler 1993. **Runsten:** Flera lokaler 1992-94. **Räpplinge:** Flera lokaler 1993-99. **Torslunda:** Flera lokaler 1993-94. **Vickleby:** 1922. **Ås:** Ottenbylund 1902.

Veronica praecox Alvarveronika

”Alvarmark, såväl mer eller mindre busklavrikt vittringsgrus som gles gräsmark, hållsprickor och jordkransar kring block, sammanfattningsvis helst grund, solvarm finmylla. Ej kulturskygg: åker- och annan rubbad jord, på ett par ställen väggrus. Ej lättinventerad; tills vidare att ange som tämligen sällsynt.” (Sternér 1986)

Alvarveronika är en ettårig växt, höstgroende och tidigblommande. Den har en djupblå blomma som verkar stor i förhållande till växten som sällan är över 5 cm. Bladen är naggade och grönbruna, växten är glandelhårig och kapseln har ett 2 mm långt stift som tydligt sticker ut. Den är svår att upptäcka när den inte blommar, ofta trillar blommorna av runt 11-tiden. En inventerare måste därför vara ute på morgonen i soligt väder. Arten är förvånansvärt stationär, vid Karums alvar har arten följts under 1990-talet och finns på exakt samma kvadratmetrar år från år. I närheten finns flera liknande miljöer dit alvarveronikan ej spridit sig. På Öland är de flesta växtplatserna på alvarmark, endast på lokalen vid Sandby vägskäl uppträder den som åkerogräs. På alvarmark växer den ofta i vittringsgrus, gärna i sydvända små slänter som är rika på lavar. I Skåne växer arten ofta rikligt längs järnvägar. Den varierar stort i antal från år till år. Huvudutbredning i världen är Syd- och Mellaneuropa. Under våren 2000 besöktes samtliga kända nutida lokaler för arten. På sina alvarlokaler torde arten ej vara hotad. Förekomsten i åkermiljö hotas av ökad ogräsbekämpning. Primärfynd 1944, senast sedd 2000.

Lokalförteckning:

Glömminge: Isgärde 1818. **Hulterstad:** mitt för Gösslunda-avtaget några m in på avfarten N-ut i körfältet och under slånbuske något tjog individer ögonskenligen inkomna med väggruset 1978, ca 100 individer 1979, ej återfunnen 2000. **Räpplinge:** mellan slottsruinen och Kaffetorpet sparsamt 1944, ngt 100-tal m O om P-platsen ovan Kaffetorpet i gräsälvar kanske 1000 individer 1976, mera sparsam 1977-81, OSO ca 150 m om p-platsen ovan Kaffetorpet och Solliden i gräsälvar 2000; alvaret NV om Greby 1944-46, Greby alvar begränsat område i lätt sluttning med vittringsgrus ca 200 m V om tallplanteringen på Räpplinge-vägens N-sida och 50 m N om gränsmuren mot alvaret riklig 1976, 1977-81 sparsam - 200 individer dessutom 200 respektive 250 m vidare N-ut goda bestånd 1979, Greby alvar ca 400 m norr om vägen till Räpplinge ca 200 m väster om tallplanteringen norr om vägen och ca 250-300 m norr om muren mot alvaret 17 individer 2000; Borgholms alvar intill Victoriamonumentets NV hörn 1993, ej återfunnen 2000. **Högsrum:** Karums alvar i NV 1944, 1944-45; 450 m NNO Noaks ark flera småförekomster 1963 och senare, 1973-81, dessutom ytterligare ca 400 m N-ut och där snarast rikligare 1974, 1975-79, sista året ca 75 individer, Karums alvar ca 700 m NNO om skeppssättningen ca 15 m N om ett kluvet urbergsblock 7 individer 2000. **Kastlösa:** 100 m N om kyrkan väggrus i bygata 4-5 individer 1978, 15-20 individer 1979, ej återfunnen 2000. **Resmo:** 300 m NNO Mysinge hög O om en horva mellan gränsmuren mot alvaret och ett fårstängsel O därom i smärre fläckar av vittringsgrus ej sparsam 1976-2000, något längre Ö-ut mycket sparsam-rätt riklig 1977-81; Resmo alvar 440 m O Lundkällan och 1600 m N vägen

Resmo Stenåsa 1998-2000. **Sandby**: kyrkvägen knappt 100 m från östra landsvägen S-vänd grusslänt ca 10 individer och vidare i sandig ödeåker ovanför ställvis mycket riklig dessutom något i Ö-ut anslutande klövervall 1978, 1979-81, N Sandby ca. 200 m O om 136:an i den sydvända slänten norr om vägen ner till Norra Sandby 100-tals 1999, N Sandby ca. 200 m O om 136:an i den sydvända slänten norr om vägen ner till Norra Sandby ca 300 individer 2000, inget i åkern; Ekelunda från transformatorn NO om byn 150 m N-ut i karst 1-2 individer 1977-79, dessutom ca 200 m längre Ö-ut god förekomst 1979-81, Ekelunda från transformatorn NO om byn ca 200 m N-ut 6 individer 2000, Ekelunda, knappt 100 m öster om vägen till Tornrör/Drörestorp 27 individer 2000, Ekelunda ca 150 m öster om vägen till Tornrör/Drörestorp 23 individer; Tornrör alvaret mellan Tornrör och Prästgropen 1987-2000. **Vickleby**: SV om Tingstadsbackarna 3 individer 1985, S om Tingstadsbackarna mellan en kalkstensmur som går i öst-västlig riktning och ett nedrasat färstängsel 2 m S därom 1 individ 2000.

Vicia dumetorum Buskvicker

”På Öland en gång sedd.” (Sterners 1986)

Buskvicker är en storväxt, flerårig ärtväxt med rödvioletta blommor. Arten växer i gles lövskog, den är kalkgynnad och näringskrävande. Den hotas av igenväxning, kraftig röjning samt avverkning. Senast sedd 1959.

Lokalförteckning:

Högsrum: Halltorps hage 1959 ett stort individ ett par m O om en helt avbarkad jätteek ej åter-sedd ovisst om förstörd av 1959 års exceptionella sommartorka eller röjningen kring ekarna några år senare.

Referenser

- Andersson, U-B. 1997. Backsilja *Peucedanum oreoselinum* - aktuell status på Öland. *Krutbrännaren* 2:59.
- Andersson, U-B. & Gunnarsson, T. 1998. Kalkbräken, *Gymnocarpium robertianum* och några andra ormbunkar i alvarmiljö. *Krutbrännaren* 1: 8-12.
- Andersson, U-B. & Gunnarsson, T. 1995. Kustgentiana *Gentianella campestris* ssp. *baltica* blommar åter på Öland. *Krutbrännaren* 2: 72.
- Aronsson, M. (red.) 1999: *Rödlistade kärlväxter i Sverige - Artfakta* volym I-II. Artdatabanken SLU, Uppsala.
- Bringer, K-G. 1997. Martorn *Eryngium maritimum* och hedblomster *Helichrysum arenarium* - två ölandsarter på fallrepet. *Krutbrännaren* 1: 11-14.
- Gärdenfors, U. (ed.) 2000. *Rödlistade arter i Sverige 2000 - The 2000 Red List of Swedish Species*. Artdatabanken, SLU, Uppsala.
- Lundqvist, Å. 1970. Supplement zu Sterners Flora der Insel Öland. *Svensk Botanisk Tidskrift* 64: 65-131.
- Lundqvist, Å. 1979. Weitere Nachträge zur Flora der Insel Öland. *Svensk Botanisk Tidskrift* 73: 281-325.
- Lundqvist, Å. Floraregister.
- Mossberg, B., Stenberg, L. & Ericsson, S. 1992. *Den nordiska floran*. 1992.
- Sterners, R. 1938. Flora der Insel Öland. *Acta Phytogeogr. Suec.* 9.
- Sterners, R. 1986. *Ölands kärlväxtflora*. Flora der Insel Öland, 2:a uppl. utgiven av Åke Lundqvist. SBT-förlaget.
- Sterners, R. Liggaren.
- Svensson, M. 1996. Uddnate *Potamogeton friesii* första fyndet på Öland. *Krutbrännaren* 1: 36-37.
- Ölands Botaniska Förenings register över hotade kärlväxter.

Öländska exkursionsmål - alvaret vid Ekelunda och Tornrör

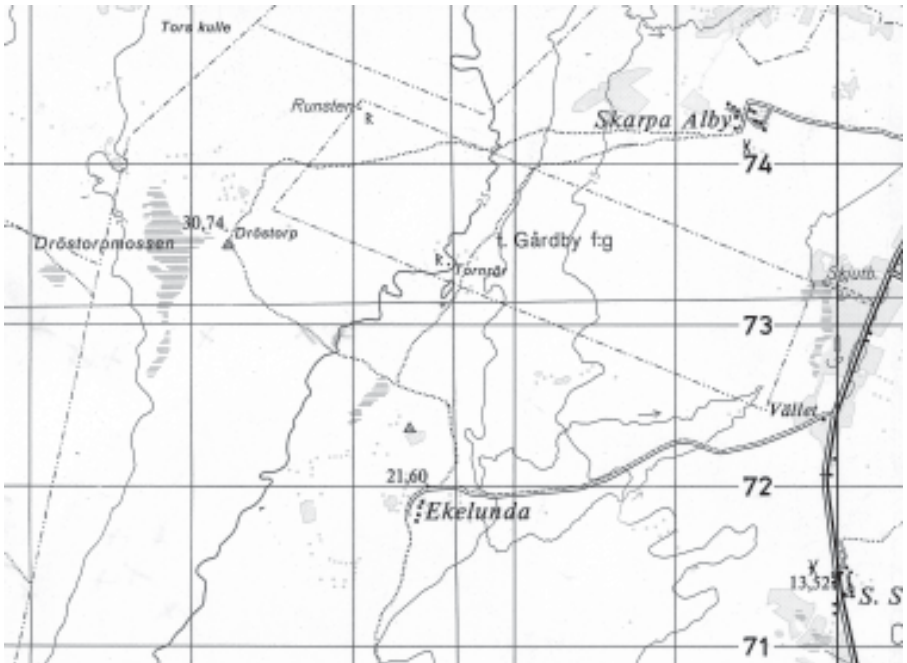
av *Ulla-Britt Andersson*

En botaniskt mycket intressant del av Stora alvaret kan du nå från alvarbyn Ekelunda. Knappt 3 km söder om Gårdby svänger du västerut vid skylten mot Ekelunda och efter ytterligare 3 km kan du parkera precis innan byn där en grind leder ut på alvaret. Du följer traktorvägen och gör små avstickare från den. Först kommer en torräng med bl.a. **åkerkulla**, **brudbröd**, **strimklöver**, **praktbrunört**, **duvnäva**, **grådådra** och **ängsskallra**. Snart möter ett kargare alvar där kalkstenen går i dagen endast täckt av ett tunt vittringsgrus. Här kan du bekanta sig med **fältmalört**, **backtimjan** och den giftiga **tulkörten**. På tulkörten återfinns ofta den röda och svarta riddarskinnsbagen med sitt malteserkors på ryggen. Den arktiska florans representant, den gulblommiga **fältvedeln**, möter representanten från södra Europa, den blåblommiga **bergskrabban**. Ölands egen solvända *Helianthemum oelandicum* trivs också i denna miljö, stadigt förankrad i marken med sin kraftiga rot. På sensommaren vajar **grusslokens** dekorativa vippor i vinden. På en hållmark österut syns mosskuddar med **vit fetknopp** tillsammans med **masklav** och **snölav**. Masklaven hör hemma i våra fjälltrakter samt på Ölands och Gotlands alvarmarker. Bland gräsen finns det tidigblommande och vivipara **knölgröet** samt **fjällgröet** som känns igen på sina vissna bladslidor vid basen. På försommaren blommar **alvargräslöken** med violetta huvuden. Du viker lämpligen av något åt

höger ett par hundra meter från grinden på en knappt skönjbar väg. Resterna av en avstjälpningsplats avslöjar sin existens genom den rika förekomsten av **malört**. Plockar du din malört 24 augusti på Bartolomeusnatten blir din besk extra verksam. **Alvarfibblan** är en speciellt anpassad och dvärgväxt alvarform av den vanliga klobibblan. På den stjälklösa **jordtisteln** bör du ej slå sig ner då den försvarar sig med ett otal taggar. Bland den tidiga vårfloran på hållmarken märks **stenkrassing**, **nagelört**, **grusbräcka** och **vårarv**. **Alvararven** skiljs från vårarv på sina större kronblad som är längre än foderbladen, hela växten är också brunröd till färgen. Vissa år finns gott om **fågellarv**, även i överblommat skick är den lätt att känna igen på sin halmgula färg och sina fruktkapslar på långa skaft. **Såporthen** har en rik och långsträckt bloming, att den är nära släkt med brudslöja kan man se vid studium av blommorna. Stigen går ner mot en kalkfuktäng där du viker av från stigen mot vänster. På våren blommar flera orkidéer främst **St Pers nycklar**. Västerut kommer du upp på ett mer öppet område med bl.a. **stenmalört** och ölandssolvända som är delvis uppfrysta ur marken. I några sprickor i kalkstenen finns stora bestånd av **åkerfräken**, de ser ut som ljusgröna band mot den grå kalkstenen. I närheten av åkerfräken kan det löna sig att studera marken mer noggrant. På moss-tuvorna växer **alvarkösa** nästan årsviss, den är omiskännlig med sina långa, tunna

borst. Norrut ser du en bäck som ofta tor-
kar ut på sommaren och i dess omgivning
finns en vacker liten kalkfuktäng. På kalk-
fuktängen återfinns **gräsull**, **ängs/hirs/
slank/ärtstarr**, **tätört**, **majviva**, **rosett-
jungfrulin** och **alvaragnsäv**. Vattnet kom-
mer från en källa uppströms, i bäcken hit-
tar du **vattenklöver** och **vattenbläddra**.
Ibland ses stora gäddor som blivit fångar i
en djuphåla under en torrperiod. Bland or-
kidéerna märks **ängsnycklar**, **brudsporre**,
kärrknipprot och **honungsblomster**. Du
går över bäcken och viker nu av västerut
och går förbi ett par mariga tallar. Ungefär
10 m väster om den västligaste växer
gotlandssolvända. Vill du se utslagna
blommor får du vara morgonpig. När
klockan närmar sig 10 på förmiddagen bör-
jar blomman att tappa sina kronblad och

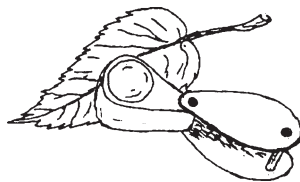
vid 12-tiden har de flesta kronbladen fal-
lit. Gotlandssolvända har barrlika blad,
växer tätt tryckt mot kalkstenen och blom-
knopparna är små konstverk. De är spiral-
vridna och försedda med röda nerver. Tre
arter solvända kan studeras bredvid varan-
dra, öländsk, gotländsk och vanlig. Den
lilla sandliljan blommar i juli månad, den
betas gärna av ungnöten. Du kommer nu
ånyo ut på vägen och följer den längs en
lavklädd kalkstensmur. I några leriga hjul-
spår bredvid vägen växer **kalkkrassing** och
knytling. Jordtäcket blir nu mäktigare och
här finns bl.a. **toppjungfrulin**, **axveronika**
och **grönvit nattviol**. Du passerar ytterli-
gare en grind och svänger av åt höger dvs
norrut. Om du i stället går rakt fram kom-
mer du till ödebyn Drörestorp. På ömse sidor
av vägen och även på själva vägen växer

rikligt med **hylsnejlika** som dock kan vara svår att få ögonen på. **Fältsipporna** står kvar länge med sin yviga fruktställningar. Öster om vägen kan man vissa år finna **timjansnyltrot**. Den kommer upp i mitten av juli månad i tuvorna av backtimjan, den torra ställningen står kvar långt fram på vintern. De olika arterna oxbär kan lämpligen studeras, här finns både **rött oxbär** och **alvaroxbär**. Den sistnämnda har mörkt röda frukter medan rött oxbär har mer ljusröda frukter med en dragning åt gult. I en liten uppförbacke där vägen går nära en mur finner du **alvormalört** alldeles till vänster om vägen, den blommar på sensommaren. Bladen påminner något om renfanans och oftast ser man enbart bladen. Den sprider sig vegetativt och kan bilda stora mattor, sensommaren 2000 blommande alvormalörten mycket rikligt över stora delar av alvaret. På vänster hand har du nu hasselkarsten. Inne bland hasseln finner man Ölands rikaste lokal för **gulkronill**. I skiftet maj-juni pryder den hasselkarsten med en myckenhet av gula blommor, observera att arten är fridlyst. Nere i karstsprickorna växer bl.a. **glansnäva**, **murruta**, **svartbräken**, **getrams** och **blåsippa**. På kalkstenplåtarna finns gotlandssolvända. Följer du vägen så slutar den vid en bäck med fuktigt vittringsgrus. Direkt i vittringsgruset växer **piggfrö**, den har ljusblå blommor som liknar förgätmigej och frukter med

kroktaggar. **Alvarglim**, **blåfibbla**, **rödmire** och **mjukdån** trivs också i denna miljö. På kalkfuktängen runt bäcken kan du finna honungsblomster och andra orkidéer. Du följer lämpligen bäcken uppströms till källan där vattnet rinner fram i en spricka i kalkstenen. För att nå gravröset Tornrör får du försöka ta dig genom enbuskarna åt VNV. Från röset lär man kunna se 7 kyrktorn åtminstone på vintern när löven har fallts. Drygt 100 m NO om röset finns en liten alvarsump med **knappag**. Från gravröset går du norrut över stora kalkhällar med djupa sprickor och kommer fram mot några kalkstensplåtar. Där vatten stått kvar över vintern växer enbart **fårsvingel** och **bågsvingel**, den sistnämnda en alvarform av rödsvingel. I detta område kan du tidigt på våren hitta några exemplar av **alvarveronika** med sina lysande blå blommor. Alldeles väster om vägen från Skarpa Alby och ca 300 m NO om Tornrör finner du Prästgropen. Det är troligen en dolin dvs rest av en grotta vars tak rasat ihop. I den gröna gropen växer **alvarstånds** på några bara fläckar som ungdjuren sparkat upp. Den skiljs från vanlig stånds på att basalbladen är hela. Efter att ha stärkt dig med medhavd matsäck följer du vägen tillbaka till Ekelunda och återvänder fylld av upplevelser. Jag har säkert besökt området 100 gånger men upptäcker ändå nya saker vid varje besök!

Under luppen...

Mursenap *Diploxys muralis*

Föra: Söder Knisa mosse, på alvarliknande parti med bl.a. stenmalört 22/7 2000 (UBA & ThG)

Ny art för socknen, uppträder här i alvarmiljö liksom den gör på flera ställen runt Möckelmossen.

Sodaört *Salsola kali* ssp. *kali*

Gräsgård: Norr om Sebybadet, ca 100 m söder om sockengränsen, på smal sandstrand 31/7 2000 (UBA & ThG)

Ny art för socknen.

Pillerstarr *Carex pilulifera*

Gårdby: Gårdby sandhed, i norra delen där man röjt bort enbuskar, växer i den sårade marken 20/5 2000 (UBA & ThG)

Ny art för socknen.

Ekbräken *Gymnocarpium dryopteris*

Gårdby: Övre Ålebäck, öster om byn, på betesmark norr om vägen som går ner till havet. Växer i gråstensmur 9/6 2000 (UBA & ThG)

Ej funnen vid sockeninventeringen, 2 tidigare noteringar i socknen.

Slokstarr *Carex pseudocyperus*

Löt: Petgårde träsk, vid fågeltornet vid landsvägen, på gränsen till stängslat om-

råde i träsket 21/6 2000 (UBA & ThG)

Ny art för socknen.

Mellansporre *Linaria repens* x *vulgaris*

N. Möckleby: Bläsinge hamn, skräpmark söder om bodarna 2/8 2000 (UBA & ThG)

Ny art för socknen.

Jättenattljus *Oenothera glazioviana*

N. Möckleby: Bläsinge hamn, skräpmark söder om bodarna 2/8 2000 (UBA & ThG)

Ny art för socknen.

Kalmolke *Sonchus arvensis* var. *glabrescens*

Persnäs: Väster om kusvägen och väster om Knisa mosse, nära havet i små områden där vatten tränger fram 22/7 2000 (UBA & ThG)

Ny art för socknen.

Knärot *Goodyera repens*

Resmo: Tallskogen väster om Lilla Frö, ca 50 m söder om vägen ner mot havet och 100 m väster om en plantering med ungtallar 29/4 2000 (UBA & ThG)

Ej noterad vid sockeninventeringen, en prick i Sterner 1986.

Glansveronika *Veronica polita*

Runsten: Runstens kyrka, i gräsmatta alldeles söder om mur till kyrkogården 8/4 2000 (UBA & ThG)

Ny art för socknen.

Kråklöver *Comarum palustre*

Stenåsa: N. Kvinneby O, nere vid havet, i kalkfuktäng som däms upp av sandvall vid havet, växer bl.a. med honungsblomster 10/7 2000 (UBA & ThG)

Ny art för socknen.

Klöveroxalis *Oxalis fontana*

Vickleby: Lilla Vickleby V, i sydöstra kanten av det södra skogsreservatet, på kanten till åker, två bestånd, precis på Resmogränsen 11/7 2000 (UBA & ThG)

1947 rapporterad ”nedom landb.branten nära Resmo gränsen, stubbåker”, kvar efter 53 år!

Vattenveronika *Veronica anagallis-aquatica*

Vickleby: Stenkälla dvs källan söder om Trindkär på Stora Vickleby alvar, i bäcken från källan riklig 3/7 2000 (UBA & ThG)

Ovanlig som alvarväxt.

Ekorrhör *Maianthemum bifolium*

Vickleby: I karstspricka NO om Storkarsten 3/7 2000 (UBA & ThG)

Återfynd av R. Sterner 1927 ”Storkarstens N:a ände i en spricka ymn., fertil”

Ormtunga *Ophioglossum vulgatum*

Vickleby: Storkarsten i NV, i periodvis vattenfyllda sprickor 17/6 2000 (UBA & ThG)

Återfynd av R. Sterner 1929. ”storkarsten på alvaret i NV i en spricka”

Rapportörer Ulla-Britt Andersson & Thomas Gunnarsson (UBA & ThG)

Efterlysning!

En ny redaktör för vår tidskrift Krutbrännaren

Finnes: Utrustning för produktion av tidskriften med komplett dator (Mac), programvara, scanner och skrivare.

Intresserad? ring Tommy tel. 66 04 59

Ölands Botaniska Förening

Program för september- november 2000

SVAMPBESTÄMNINGSKVÄLLAR.

Under fyra måndagskvällar erbjuder vi medlemmar och allmänhet att komma in med öländska svampar för bestämning och råd. Vi lovar inte att kunna sätta namn på allt omedelbart men räknar med att få in mycket roligt och nytt från de öländska markerna. Samtidigt som ni får chans att få namn på era svampar får vi in uppgifter till inventeringen "Ölands svampflora". Ledare blir Tommy Knutsson. Vi samlas kl. 19.00 på Ölands Folkhögskola.

Måndag 11/9

Måndag 2/10

Måndag 9/10

Måndag 16/10

Onsdag 15/11

Årets fynd.

Vi samlas som vanligt för att gå igenom den botaniska säsongen 2000. Den som vill tar med sig pressade växter, diabilder eller rapporter om växtfynd.

Samling på Ölands Folkhögskola kl. 19.00.

Smörsopp, ur Mossberg, Nilsson Persson "Svampar i naturen 1"

***Krutbrännaren* nr. 2 / 2000**

Nya rödlistan för kärlväxter från öländsk horisont

av Ulla-Britt Andersson och Thomas Gunnarsson sid 27

Presentation av Ölands nya hotarter bland kärlväxterna

av Ulla-Britt Andersson och Thomas Gunnarsson sid 36

Öländska exkursionsmål - alvaret vid Ekelunda och Tornrör

av Ulla-Britt Andersson sid 58

Under luppen sid 61

Program sid 63